

Beatus de Turin

Ripoll (?)

XIe - XIIe siècle

B.N. Torino - ms.93

Mise en pages et en images

Jean-Luc Monneret

2023

f.136r – Le baptême du Christ par Jean-Baptiste.

Beato, moine asturien de la seconde moitié du VIIIe siècle (mort en 798), abbé du monastère de Santo Toribio de Liébana, a fait rédiger et illustrer un *Commentaire de l'Apocalypse*, livre aujourd'hui disparu. Mais, fort heureusement, 35 copies, qui nous sont parvenues en plus ou moins bon et complet état, ont été exécutées entre les Xe et XIIe siècles, et sont conservées dans divers musées.

J'ai eu la grande chance, en 1985, de découvrir à Bruxelles une exposition de ces 35 manuscrits. Quel bonheur, mais quelle frustration de ne contempler qu'une double page d'un gros manuscrit !

J'ai alors recueilli dans divers livres des images de ces Apocalypses et en ai tiré un diaporama. Je n'ai, depuis lors, cessé de rechercher des illustrations de ce texte, l'un des plus beaux que l'homme ait pu élaborer. Internet permet aujourd'hui de contempler quantité de manuscrits ; manquent malheureusement ceux qui sont conservés dans les cathédrales espagnoles, bibliothèques qui refusent, au mépris de la culture, de communiquer les ouvrages qu'elles détiennent, sans vouloir même en donner la raison. Ma collection est donc incomplète. Les illustrations réunies ici proviennent du Beatus rédigé et illustré, sans doute à l'Abbaye de Ripoll en Catalogne, au début du XIIe siècle.

Ce Beatus s'est largement inspiré de celui de Tábara qui date de 975 et est conservé à la cathédrale de Gerona qui m'en a refusé toute communication photographique. Il comporte un évangélaire, jusqu'au folio 17, puis le commentaire de l'Apocalypse, jusqu'au folio 178, et enfin, comme c'est le cas général des Beatos, un commentaire du livre de Daniel de Saint Jérôme, livre apocalyptique il est vrai.

Le présent Beatus est maintenant conservé à la Bibliothèque Nationale de Turin (ms. 93). Il a très fortement souffert d'un incendie, au début en 1904. J'ai tenté de nettoyer les images qui avaient grandement perdu leur lustre.

L'ouvrage comporte 216 feuillets de parchemin de 360 x 275 mm.

Jean-Luc Monneret
Noël 2023

À mon ami Pablo.

Évangélaire

f.1r – Christ en majesté avec tétramorphe.

f.70v – L'Arche de Noé.

f.2v-3r

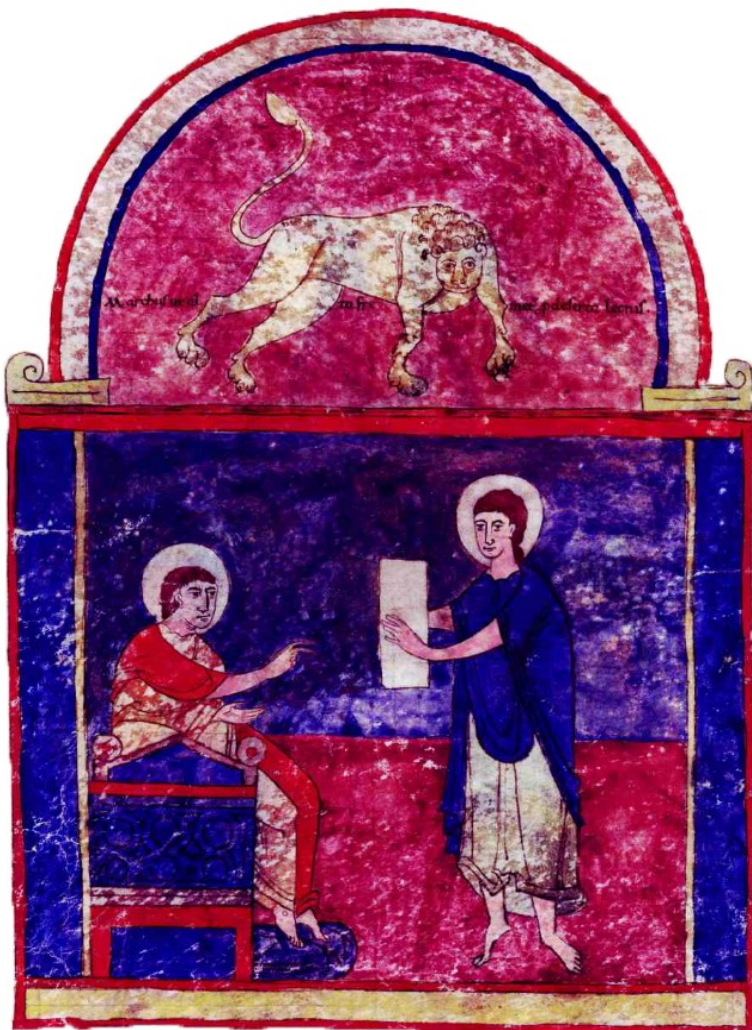

ff.3v, 5r, 7rv, 4v – Le tétramorphe :
Matthieu ; Marc, Luc, Jean.

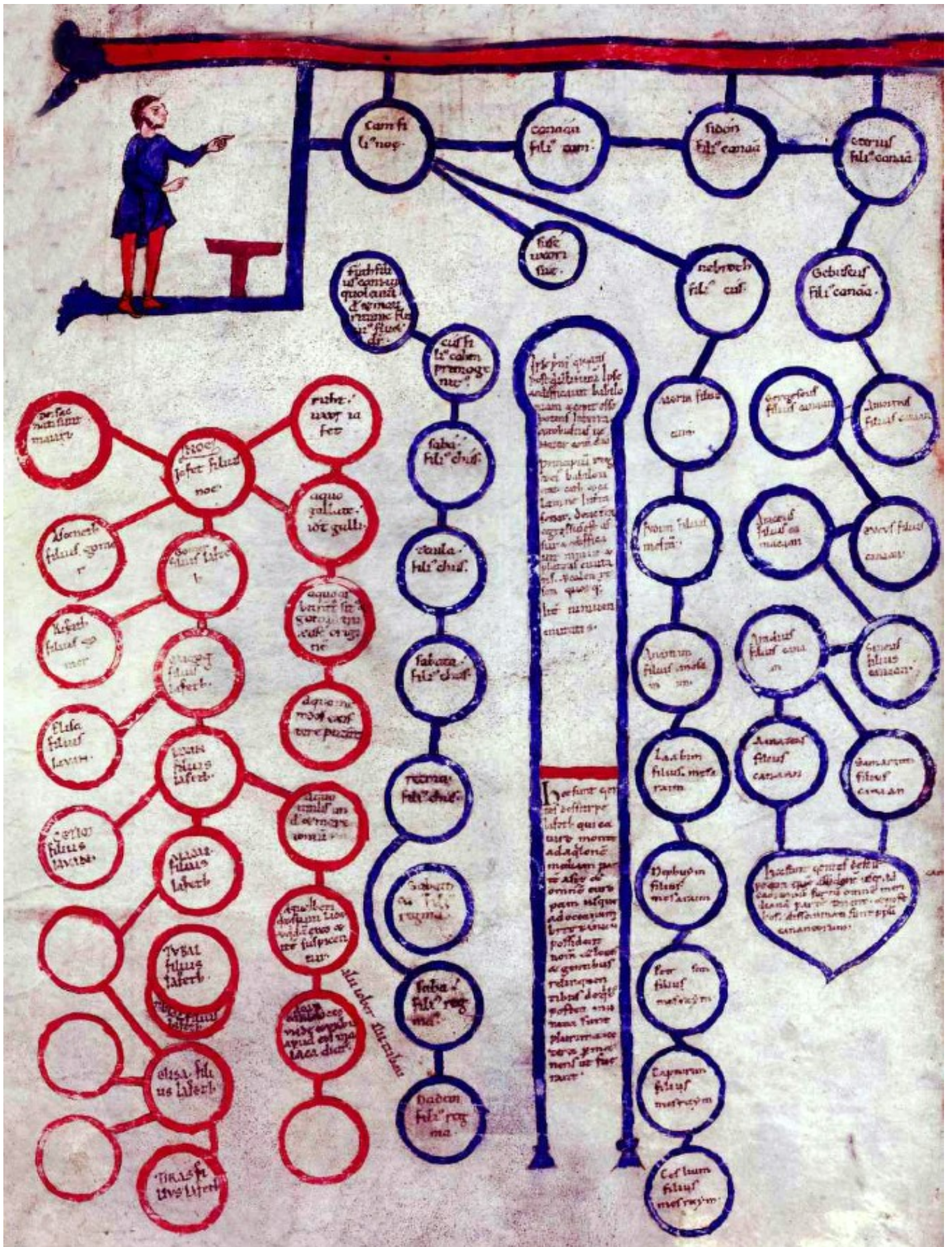
ff.4r, 5v, 6v, 6r, 7v

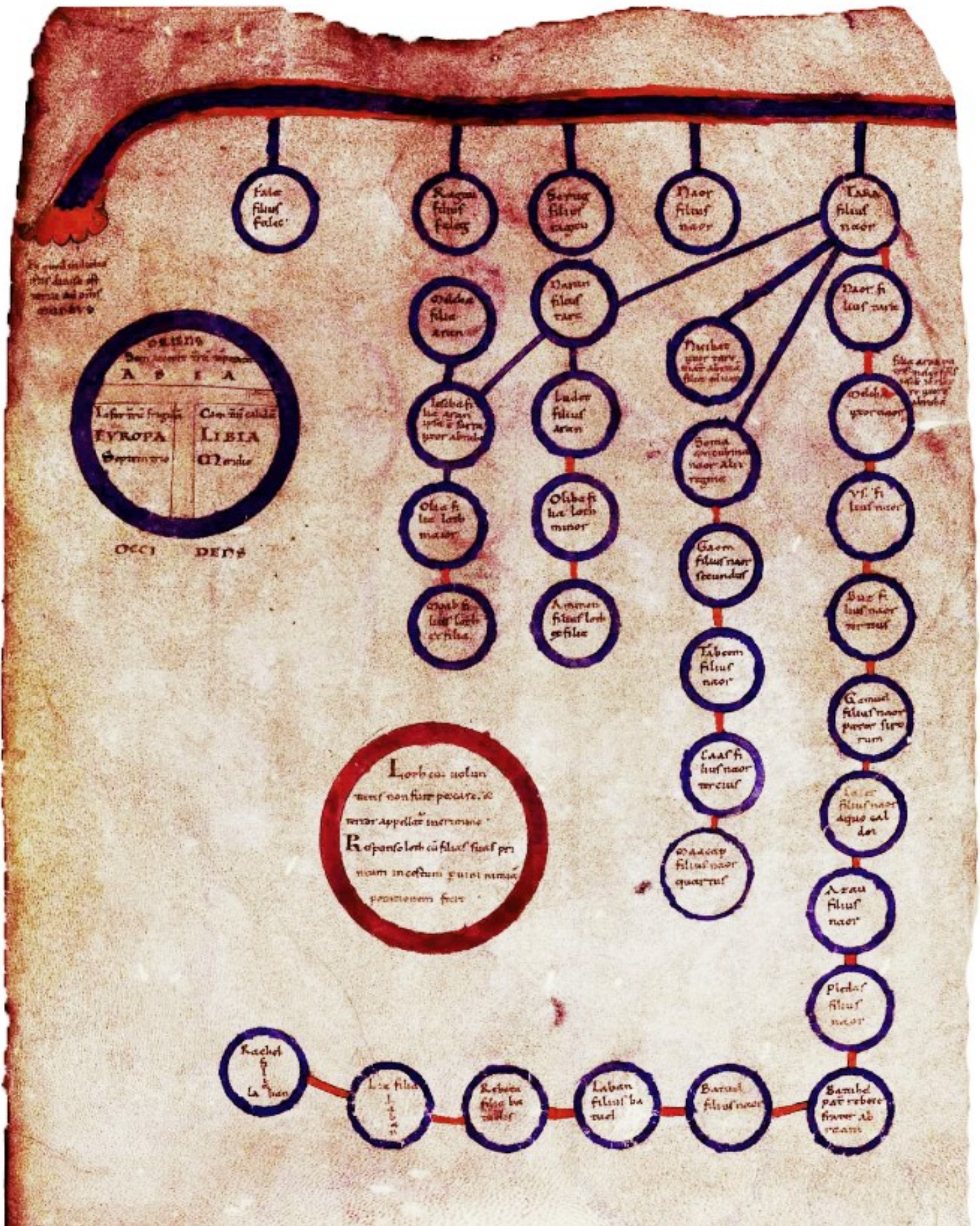

ff.8v, 9r – Généalogies Ancien Testament.

ff.9v, 10r – Génaalogies.

Hic filius esau
septem qui in
montigen filio
non sunt

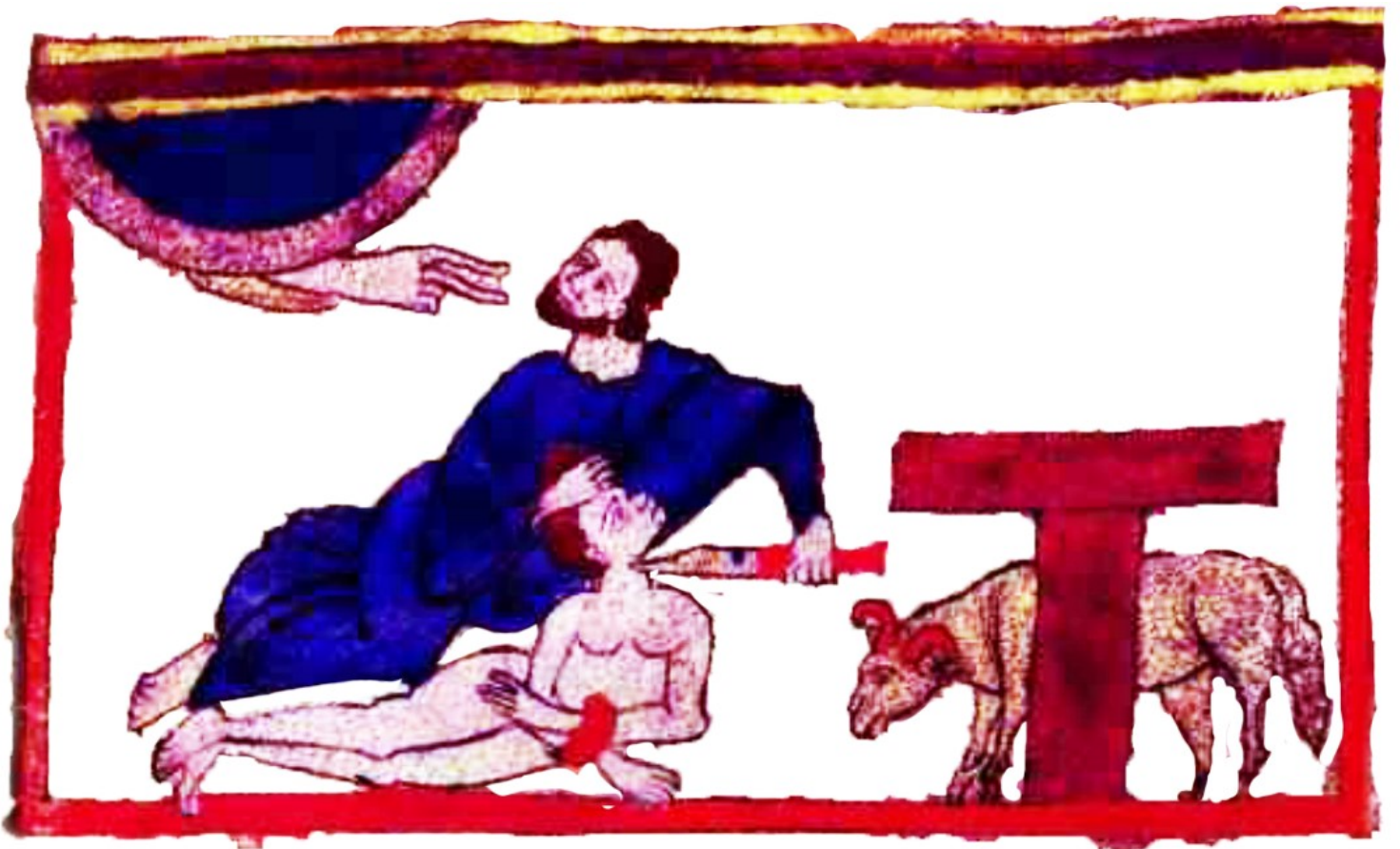
Vnde iob post plagam amittit e h'c viii. Esauen sunt omni anni usque ad h'c xvi. Hic liber
translatu' est de sermo' libro quia iob habuisset in autem de in finibus idem et canthe
et h'c regis qui regnauerunt in eadem in qua regens et ipse regit principatum. Tunc dicitur primu'
fuit balnach filius beer et nomen ciuitatis eius in qua dominatus est de naba et post balach
iobus qui uocatus est iob accepit mulierem anebissam quare filius eius nomen eius emenna
unde apparet cu' quibus ab abrah' fuisse. Nam cum uideretur ad e' a mat' sui filius fuerunt
Ephraim filius elisur de filiis eius et uenerunt uxor filii balach filii h'ic iob filius amon qui
fuit et h'c uxor n'ram et uenerunt filius elisur dicitur idem.
Tunc filii iob d'ni sunt a septem fili' et tres filie et uxor primam dicitur secunda cassian.
et h'c uxor almetis accepit filium non sunt in uente mulieris filio' filio' subelo. quem dicitur
fili' iob.

ff.10, 11r – Généalogies.

ff.8v, 10v, 10r – Cain, Isaac, Sacrifice d'Abraham.

ff.12r, 12v – Jacob et son épouse, David, Rachel.

Post ista seruae
 filio regi ma
 sepomne no
 men casar sa
 mandavit
 vito

Ozai genitrix iherosolym
 Joann genitrix iherosolym
 Achaz genitrix iherosolym
 Ezechia genitrix iherosolym
 Manasse genitrix iherosolym
 Amos genitrix iherosolym
 Iosias genitrix iherosolym
 Iechonias genitrix iherosolym
 Salenel genitrix iherosolym
 Zerobabel genitrix iherosolym
 Abiath genitrix iherosolym

Tobedn genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Gohela genitrix iherosolym
 Ieremia genitrix iherosolym
 Derusa genitrix iherosolym
 Amos genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Elisba genitrix iherosolym
 Gohela genitrix iherosolym
 Gohela genitrix iherosolym
 Amos genitrix iherosolym

Iosab h
 i u r
 iherosolym

Ochozai h i u r iherosolym
 Iosab h i u r iherosolym
 Ieremia h i u r iherosolym
 Iosab h i u r iherosolym
 Ierobab h i u r iherosolym
 Zacharia h i u r iherosolym
 Gohela h i u r iherosolym
 Manasse h i u r iherosolym
 Iosab h i u r iherosolym
 Iosab h i u r iherosolym

Ochozai h
 i u r
 iherosolym

Iosab h
 i u r
 iherosolym

Gohela h
 i u r
 iherosolym

Ieremia h
 i u r
 iherosolym

Iosab h
 i u r
 iherosolym

Iosab h
 i u r
 iherosolym

Iosab h
 i u r
 iherosolym

Iosab h
 i u r
 iherosolym

Ieremia propheta pphetae gentis iherosolym usque ad transmigracionem in babilonia.
 Iherosolym huius temporis manasse iherosolym est. Et iosab filius amos prophetae
 hoc tempore. Fuit prophetae abacee septimus de duodecim hoc tempore usque dum
 transfugeret sedechias in babilonia. Post hunc autem prophetauit daniel cum
 esset in captivitate sub nabugodonosor regem babilonia. Et fuit daniel usque in an
 num. Et reges persarum huius temporis prophetauit sophonias anno duodecimo.
 Deinde ieremia missus a prophetauit anno tertio decimo regni eius.
 Usque ad consumacionem undecimo anno sedechie filius ioseph usque in transmigracione
 nem in iherosolym quinque menses.

Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym
 Iosab genitrix iherosolym

Lucas
genet
angelis

angelis
angelis
angelis

Quod dicitur
angelis
angelis
angelis
angelis
angelis
angelis
angelis
angelis
angelis
angelis

angelis angelis angelis angelis angelis

angelis angelis angelis angelis angelis

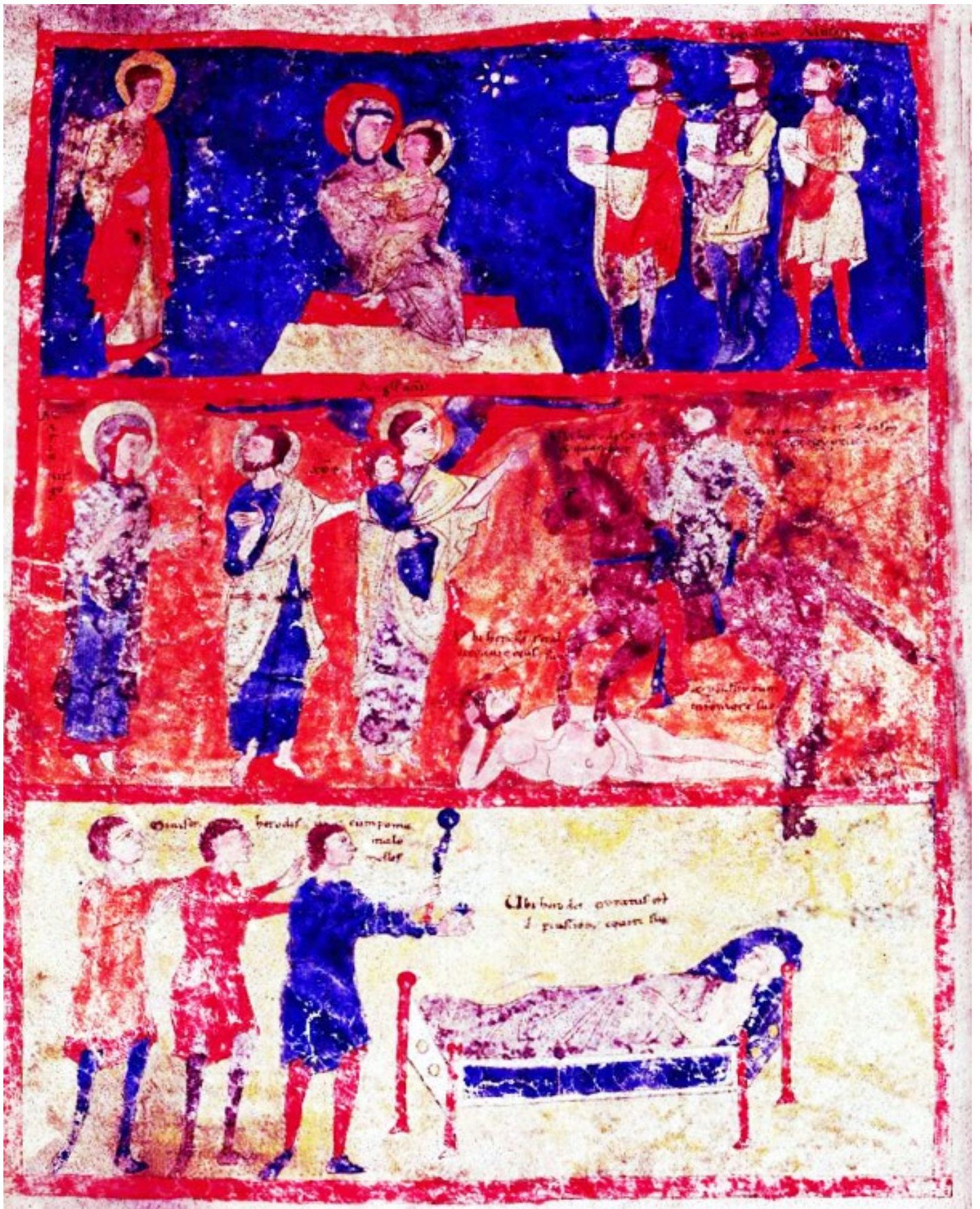

Maria de qua dicit scriptura dicitur in bohem tunc facta
carion natus est in primo anno eius fuit anno expleto
Abraham baptisus filio iacobary sacerdotis de uice abia
in iordane flumine baptisus est. Unde apparitionis fuit
In de sequenti anno mirabilis queque in euangelio scrip
ta sunt fecit. In anno uero xii in nouissimi fuit discip
lus suis dicitur in babiloniam. impetore ut uniuers
is gentes predicare conuersionem ad dnm. Trigesimo
aut octavo exant fuit anno facta prophetia que de deo
fuerunt placuit ad passionem uenit anno ex herbis xviii
factum que natus sunt auctorem oprobriatum benedictio
suo dignitas fuit splendore nos entemmetur

Utriusque est dicitur
triba exire et sic ad ipm sedem
certum peruenit. Utriusque
tunc quod scriptum est. Hoc uer
les de tribu iuda rade dauid
Leo gesaloniense a rade
ex dicitur

f.14r – La Nativité.

f.14v – Les Mages.

f.15r – La Sainte Cène.

ff.16r, 16v – La Crucifixion.

Quedam esse Auis in regione orientis asse-
 ritur. Que grandi & preclara armatque
 restro contra draconem quem audaciu s
 Licellit sibilis pugnatum.
 Cenuum de industria expectat. ceuul uolum-
 bro terro habita infecta sordescit & diuiso-
 rum gemmas colorum quibus oem
 diligentius natura depinxit.

Ut humili despecta uestra ita hostem nobilitate deterrat. & quasi uidentis sup locurven-
 te decipiat. Caudam uelut scutum ante faciem suam quodam arte ballatoris opponit. au-
 daci impeta in caput aduersarii ferentis adsurgit. Inproviso oris sui tale supentis bestie ce-
 rebrum fodit. Et sic miris calliditatis ingenio immanem presteruat humanitas.

Item dñs ac redemptor noster contra spñs serpentis antiqui humani generis supplantatorum
 informia bonitatis pugnaturus. Ad militiam
 salutis publice humana se infirmitate pen-
 erit. ac licet se nō carnal inuolant. ut impiū
 decipeream pia fraude deipere. & postre-
 mis prioris colant. Ac uelut caudam huma-
 nitatis ante faciem diuinitatis obicit. &
 tinquam restro fortissimo ueneratur.

uentis homicidę ma-
 liciam uerbo sui
 oris extinguit.
 Vnde & apli dicit.

Verbo oris sui interficiet impius.

EX PLI

C I T

**INCIPIT LIBER
REVELATIONIS
DNI IHS XPI**

VEDAM
 QUAE DIVERSIS TEM-
 PORIBUS IN VETERIS TESTA-
 MENTI LIBRIS PREDI-
 CATA S. DE COMPOSITIONE
 & DENOMINATIONE DNI.
 & SALVATORIS NRI SECUNDUM
 DIVERSITATEM. UL DE COMPOSITIO-
 NE EI. DE PASSIONE QUAERITUR
 & DE MORTE. SIVE DE RESURRECTIONE. REGNO. ATQUE
 IUDICIO. PUNITIONIBUS SCIENTIARUM & INNUMERABILIBUS
 LIBRIS. & SCORUM PATRUM NOBILISSIMORUM SENTENTIAS
 ALI BREVI TATE NOTATA. PAUCA PREFERENDA PUN-
 TIUM. UT PROPHECIARUM AUCTORITATIS FIDEI GRATIAM IN-
 FIRMITATEM. & INFIDELIUM IMPERITIAM PROBET. QUAE
 QUAEVIS OMNIBUS NOTI SIT QUAE PARS PLURIMAE SCRIP-
 TURAE PERCURRIT. FACILE TAMEN AD MEMORIAM RE-

cedit. Sive de RESURRECTIONE. REGNO. ATQUE
 IUDICIO. PUNITIONIBUS SCIENTIARUM & INNUMERABILIBUS
 LIBRIS. & SCORUM PATRUM NOBILISSIMORUM SENTENTIAS
 ALI BREVI TATE NOTATA. PAUCA PREFERENDA PUN-
 TIUM. UT PROPHECIARUM AUCTORITATIS FIDEI GRATIAM IN-
 FIRMITATEM. & INFIDELIUM IMPERITIAM PROBET. QUAE
 QUAEVIS OMNIBUS NOTI SIT QUAE PARS PLURIMAE SCRIP-
 TURAE PERCURRIT. FACILE TAMEN AD MEMORIAM RE-

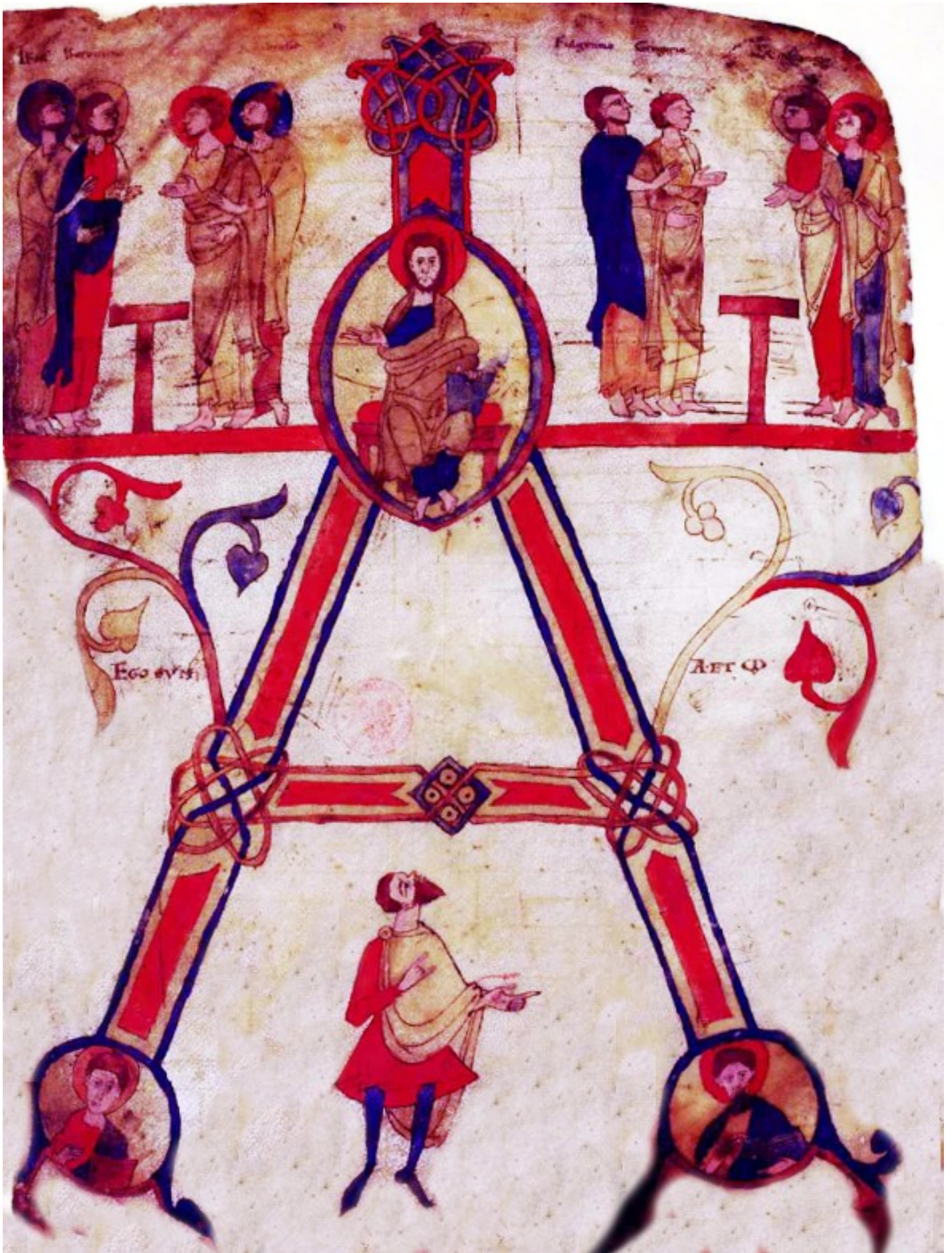
deat. cum breui sermone loquunt. Quae tunc
 non ante. sed a sanctis patribus quae explanati
 repperunt. in hoc libello indita s. & firmata
 his auctoribus scilicet. id est. Iheronimo. Augustino.
 Ambrosio. Fulgentio. Gregorio. Ticonio. Hyer-
 neo. Abrugio & Ysidoro. Ut quae in aliis legentur
 non intellexisti. in hoc quavis plebeio sermo-
 ne in aliquo deriuatu. tam plena fide atque
 dilucione exposita recognoscas. Omni tam
 libro. Techa. hunc librum credas esse clau-
 culam. Quod si aliquis lectione offendit. karitasque
 omnia super ignominia uenia tribuat. & si quod
 aliter sapit. hoc quod dicitur reuelat. Delinquen-
 ti indulgeat karitas. quae omnia super. haec
 sunt parua ex multisque probabilius uirorum
 nouum precepisse doctrinis. Quorumque hec
 prima quibusdam in locis a nobis in uerba et nos
 curat ut sermo noster patris sententia firma-
 ret. haec ergo sancti patris etherici petente ob-
 sedificatione studii firmi tibi dicauit ut quo
 colore profuor religionis quae herede facia
 & in laboris. **AN. EXPLICIT.**

**INCIPIT PROLOGYS BI IHE-
 ROMI IN LIBRO TOCI APOCALIPSIN.**
IOHES ARTS DE VOLASTA FILIUS
 REBEDAE. FRATRI IACOBI. UIRGO ELECT. AD DNO.
 ATQUE INTERIUS MAGIS DILECT. A XPO
 ELECT. ATQUE DILECT. IN TANTO AMORE DILEC-
 TIONIS SUPERIORIS HABIT. UT UICENA SUP-
 PECT. & RECUBERAT. & AD CRUCEM SITTA
 SOLI MATRE. PROPRIA COMENDASSE. UT
 QUAE RUBERE UOLENTE AB AMPLEXU
 UIRGINITATIS ABSCIDERAT. IPSI AD CUSTODIEN-
 DAM UIRGINEM TRADIDISSE. HIC ITAQUE CUM PROP-
 RIUM DI. & TESTIMONIUM IHS XPI EXIBU IMPAT-
 MOS IN SULA SORTIRE. ILLIC AB EODE. APOCALIPSIN
 POSTENSA DESCRIBIT. UT SIE IN PRINCIPIO KAN-
 NONIS DE LIBRO GENESEOS INCORRUPBILE PRIN-
 CIPUM PNOTAT. ITA ETIAM INCORRUPBILIS FI-
 NIS PURGARE IN APOCALIPSIN REDDET DICEN-
 TIS. **Ego sum A & Omega** in initio & in fine. Hic est
 iohes qui scripsit sibi super uenisse die egressionis

f.17v – Début de l'Apocalypse

ff.17 bis r, 17 bis v – Apocalypse.

Angli ad regem papam cunctis regentis. missus ab arce palatium messos uerba iohanni

Vbi prima ista cu anglo locutus est

POCALIPSIS IHV XPI

QUAM dedit illi d's palam
facere seruis suis que oportet
fieri cito. Ab eo q' qd apoca
lipis. id est reuelatio dicitur
secretorum. latere sensu ma
nifestat absconditum. Qd nisi ipso reuelante
qs sciat. intelligere noualebit. Qd ait.
Apocalipsis ihu xpi qua dedit illi d's. hoc e
iohi aplo beatissimo. palam facere seruis

illo & audierit ex illo. & unde inepta sua
loquitur dicens. Qd uidi & audiui.
& man nre tunc tuer de uerbo uite. & ma
a fuit & manifestam ub. **B**eatus q' legit
& qui audit uerba pphete. & seruat que
ineu scripta s. **R**s. Intelligi uult. qd lec
tio no faciat custodia mandatorum. nec au
ditus consumati operis perfectione exhibeat.
sed sola sit pfectio que legeris & audieris.
ut ope facere coneris. **B**eatus enim ppe est.

f.23v – Ap.1.1 – Révélation de Jésus-Christ.

f.25r – Ap.1.7 – Le voici qui vient au cœur des nuées...

f.27r – Ap.1-20 – Les sept candélabres et le Fils d’Homme.

EXPLANATIO **Q**UAE SCRIBITUR
STORIE.
ECCE VENIT IN NUBIBVS.
ET VIDEBIT EYM OMIS
OCVLVS ET QVI EVM
PVPVGERIT. **Q**VI PRI
MO in suscepto homine ue
nit occultus. post paulu
lum in maiestate & gla. uenit ad iudica
du manifestus. Predicta morte ipsius.

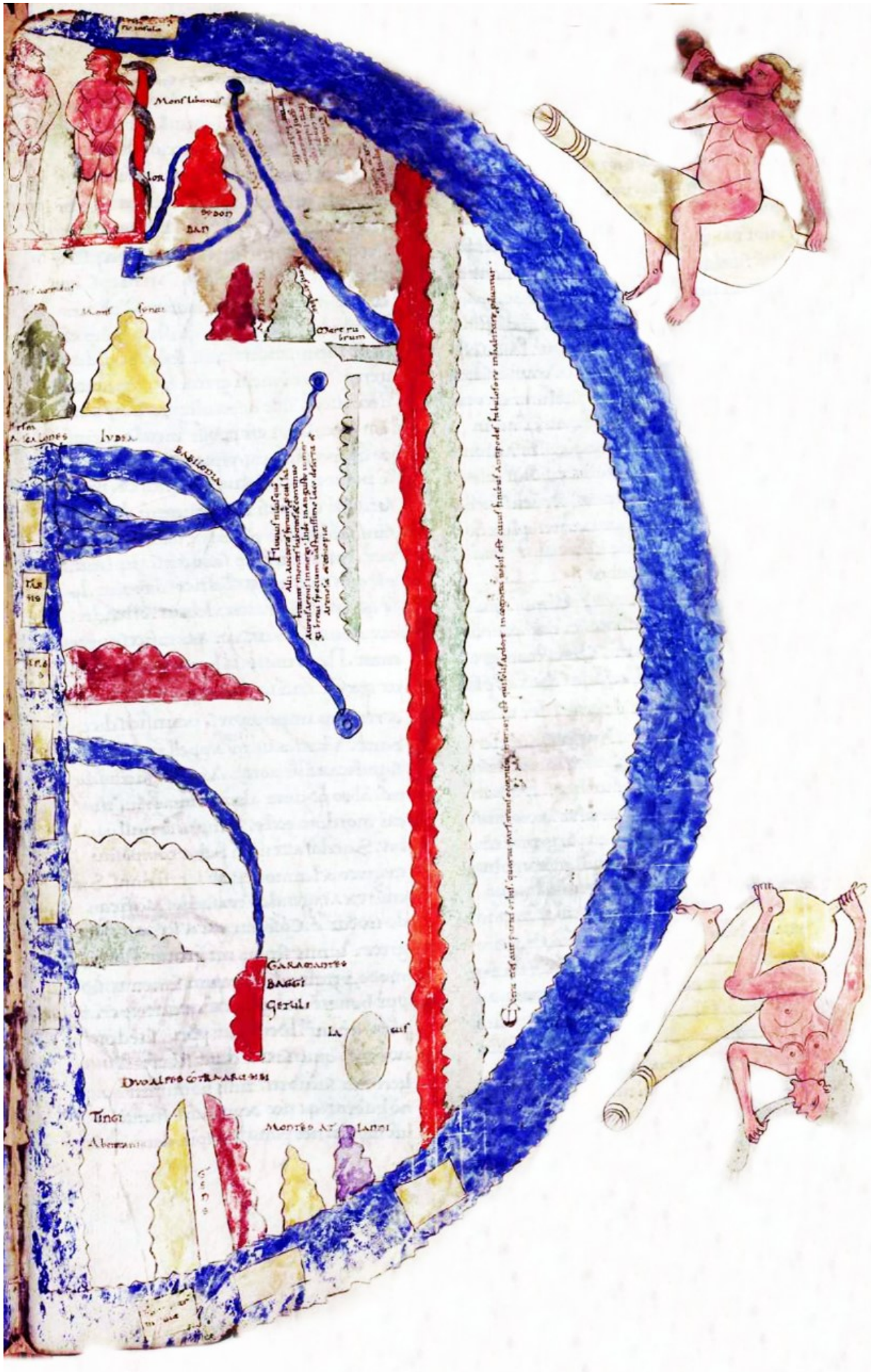

ff.37v, 38r – Les contrées du monde.

II NCIP' EXPLANATIO SVpra SCRIPTE STO
RIE. IN LIBRO SECVNDO.

ANGELO EPHESI eccle. se
RIBE. Sub uni appellatio
ne angli. omniū scōz. numerū
signat. Ephesi aut qd est
uoluntas siue cōsilii m̄m.
catholicā ut superi memo
riam narrat eccliam. cui ista loqui ma
nifestat.

tatē ecclē. iudicio ueritatis. de qua ecclā
etiā esayas loquitur. Lauda sterilis que
nō parit. de tanta laudē & inuē que nō
pariebat. Qm̄ multi filii deserit. magis
quā ei que habet uirū. Deui labore ec
clē differatur. Beati q̄ lugent. qm̄ ipsi cō
solabunt. Cui etiā in p̄sentia loco dñs dicit.

& q̄ nō potes sustinere malos homines.

I cari anti xpm nullus ambigit.
INCIPIT LIBER SEPTIS SEPTIS ECCLESARUM.
HIC LIBER CONET. III. AMALIA. & III.
CAVOS. & ANIMAS INTECTORUM. & III.
VENTOS & DVO DEHA ONLIA.
NGELO EPHESI eccle. scribe.
hęc die q̄ tenet septē stellas
in dextera sua qui ambulat
in medio septē candelabrorū
aureorū. Scio opera tua & labore. &

ff.49r, 52r – Ap.2.1, 2.8 - Lettres aux Églises d'Épèse et de Smyrne

**EXPLANATIO TERTIE ECCLESIE .
SVpra SCRIPTE ISTORIE . IN LIBRO . II .**

NOTO PERGAMI . ECCLE . SCRIBE .
Hec die qui habet gladiu ex
utraq parte acutu . Scio ubi
habituf . ubi sedere fitane .

mei . & non negasti ..... fidem meam
indieb antiphal testis mei fidelis . qui oc
culuf e ap uos ubi sathanas habitat . Sed
habeo aduerfus te pauca . itiq aduer
sus alia membru . no ea quib die & no
negasti fide meai . sed ad ea membru

IINCIPIT EXPLANATIO SVpra SCRIPTE
ECCLE . IN LIBRO SECVm D O
NOTO THYATIRE ECCLE
SCRIBE . Hec die filiys
di & habet oculos sic flama
ignif . & pedes similes ori calco
libm Scio operu tua & dilec
tione & fide & ministe
rui & patientia tua & uniuersa operu

maculata rutilat . uelut ori calca inig
ne claritate resplenda . Scire aut ope
ratione & caritate & fide seruitui & pa
cientia eccle testat . & nouissima open
pluri at priorib . Significat maiorem
scor numeru in fine tprim ee futuru
quando adueniente homine peccata
filio pdationis . innumera scor milia
opprio erut cruore sacunda . Sed au

INCIPIT EXPLANATIO SVpra
SCRIPTę ISTORIE

ANGELO SARDIS. eccle scribe. hęc
dicę qđ habet septę sps di. & septę stel
las. Noui operu tua qđ nom ha
bet qđ uiuas & mortuus est. Esto
uigilans & cõfirma ceteru que mo
rituru erunt. Nō eni inuenio opa tua plna

custodiunt. Nñe tantu pferunt xpi
am. ul magis xpiana uenisse dicunt.
Sed mortuus. & ppterca increpantur
ut uigilent. & ceteru in quib peccant
poterunt corroborent. unde ammonet.
In mte qđ habe qualiter acceperis. Audi
eris. & docueris. & penitentia age.
Vult ad memoria ei aplici reducere
doctrina. & hoc ad inbaptismo fidei

INCIPIT EXPLANATIO SVpra SCRIP
TE ECCLę IN LIBRO SECO.

SCRIBE
PHILADELPHIE eccle
ce dicat scs & uerus. qui
habet clauē dē. qui ape
rit & nemo claudit. & cla
udit & nemo aperit.

Quid latino elo
quio for hī manu in p
nitur. unque quia fortissim implis fuit.
Ipsē & desiderabilis in stirpe felices sui.
deqđ p dicitur. ppha. Venit desideratus
cunctis genitib. idē ih̄s. xps incarnatus.

Quia habet clauem dē. tunc dicitur legi & p
phetarū mysteria. que signati & clausa
latēbant sub litera occidentē. aperuit
& intelligit fecit eccle sue spu uiuifi
cante. qđ nisi xps ueniret nemo erit qui
clausa aperiret. & habet clauē dē. idē
regiū potestatis qui habet sup eccliam
sua. Manifestū est qđ sus pulsantib ape
riat. & ppterit idē simulatōrib utqđ u
nūā claudit. Pulsantib & ducunt dñe
aperi nō. quib dic. Nescio uos unde estis.
discedite a me operari iniquitatis. Sus
ū scis dic. Peccat. & dabitur ub. a. uerte.

ff.61v, 64v – Ap.3.1, 3.7 - Lettres aux Églises de Sardes et de Philadelphie.

Incipit ecclesia septima eiusdem
 Li B R

Angelo Laodice ecclesie scribe. Hec die testis factus est deus & uer. & est principium creature dei. Noui operum tuorum que neque frigidus neque calidus es. Vana frigidus es. Aut calidus. Sed quoniam tepidus es. & non calidus neque frigidus. incipiam te euomere ex ore meo. quoniam dicit diues sum & locupletatus. & nichil exeo. & nescis quia tu es miser & miserabilis. & ecce & pauper & nudus. Consilium do tibi. ut emas amem aurum igne probatum. ut diues sis & locupletaberis. & uestimentum meum alba induaris. ne appareat turpitudine nuditatis tue. & collum mungue oculos tuos ut uideas. Ego quod amo angustio & castigo. Simulare quod & age penitentiam. Ecce sto ad ostium & pulso. Si quis audierit uocem meam & aperuerit ostium. introibo ad illum. & cenabo cum eo & ille mecum. Qui uicerit dabo illi sedere mecum in sede mea. sicut & ego uici & sedeo cum patre meo in sede eius. Qui habet aures audiendi. audiat. quod spiritus dicat ecclesiis.

EXPLICIT ISTORIA ECCLESIE VII. IN LIBRO II.

f.68v – Ap.3.14 - Lettre à l'Église de Laodicée.

Non delebo nomen eius de libro uitae & confitebor nomen eius coram patre meo. & coram angelis eius. Qui habet aures audiat. quod spiritus dicat ecclesiis.

Incipit ecclesia sexta in libro secundo.

Angelo filia delphie ecclesie scribe. Hec die factus est & uerus qui habet clauem dedit. qui aperit & nemo claudit. & claudit & nemo aperit. Ecce dedit ante te ostium apertum. scioque

Sicut salus nostra deus filius christi. et unigenitus
noster cordis sumus. et qui respiciens a pec-
catis suis. passurus malitiam et profano
nere cordis abiecerit. intrabit sine
dubio et manducabit eum. et
et delicias eum iusticie faci-
abit. Ac si aperte dixerit.

Domus mea erit. et
ego eius habitator.
sic ipse dicit. Qui
diligit me diliget
a patre meo. et
ego diligam
eum. et man-
festabo ei me
ipsum. Et
ego et pater
ad eum ve-
niamus.
et man-
sione
apud
eum
faciemus.
Et post
hanc
correp-
tionem.
quid
bonum
ac tibi
promit-
tatur dic.
Qui ui-
certit.
dabo
illi se-
dere
meum
in sede
mea sic
et ego ui-

Confessorem que dicit. participem
potestatis promittit. Nam cum
dicit in sede patris
sedisse. quomodo
cum illo sedebit
qui uicerit. cum
ipse unigenitus
in sede patris
potestate
sedeat sic
ipse ait.
Celi et
terram
ego im-
pleo.
et uide
ergo in
trono
dei sede-
re. nisi
quiescere
et gloriari
cum deo.
et ei bea-
tus assis-
tere tri-
buna-
libus.
atque
inco-
culsa pre-
sencia. illi
felicitate
gaudere.
et ut ha-
bita-
bit audi-
endi. au-
diat.
quid
spiri-
tus

et sedeo cum patre meo in trono ipsi. dicit ecclesiasticus 1. 5.
EXPLICIT ECCLESIA SEPTIMA. IN LIBRO SECUNDO SEPTIMUM ECCLESIASTICARUM.

macedonū. & in illa dissimili forte reg
 nū romanorū. dentes ferros habens ma
 gnos. comedens & cōculcans. eo qđ p̄psū
 regnū facta ē om̄is mart̄ria. Tam̄ he
 quatuor. unus mundus ē.

HOEIO SMIRNE
ECCLÉSIE SCRIBE
 Hęc die prim' & nouissim'.
 qui fuit mortuus & uiuit.
 Scio tribulationē tuā. &
 paupertē. sed diues es &
 blasphemaris ab his qui se dicunt iudeos

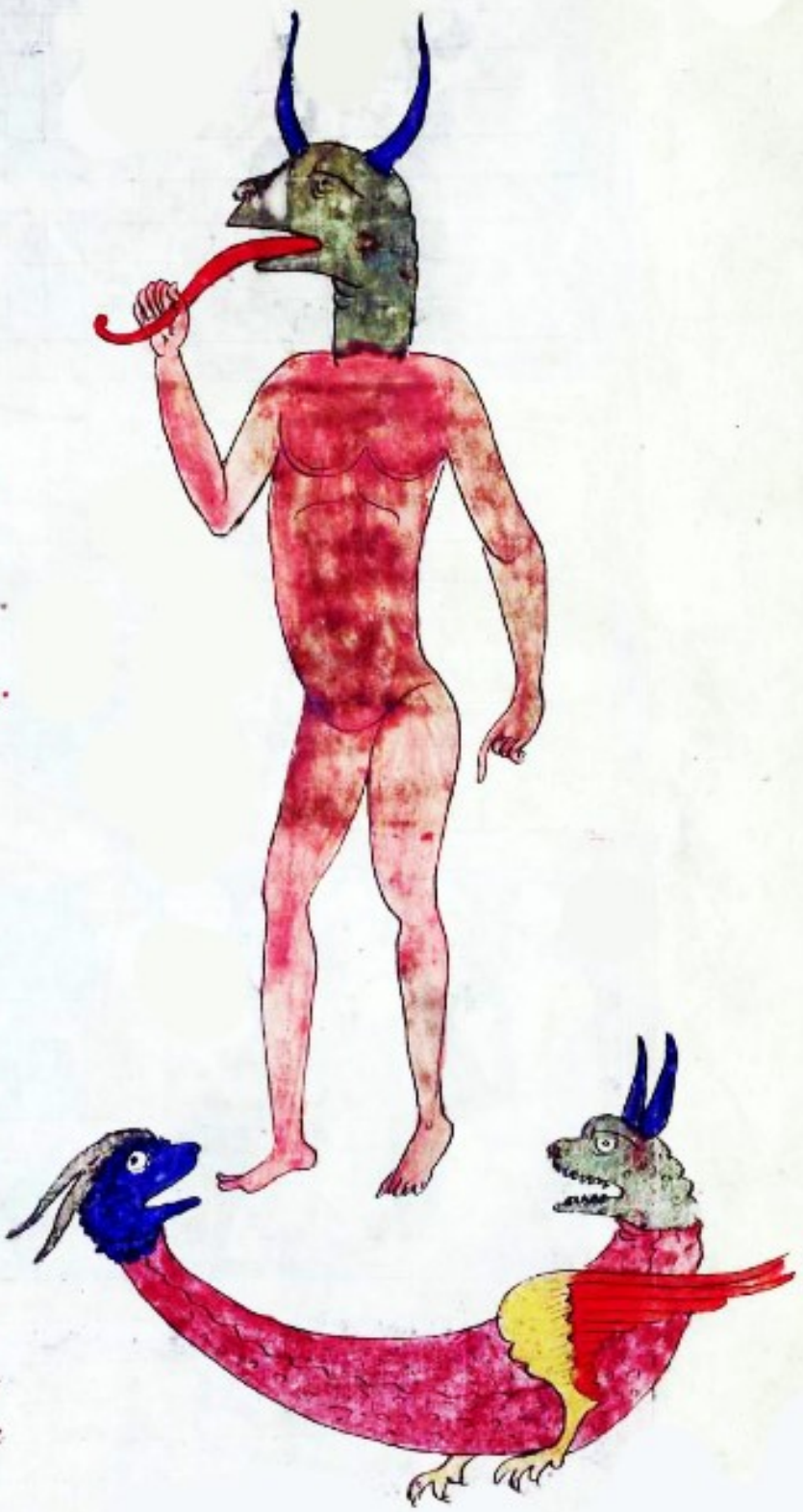
tūm in iudea semp̄ ecclia mixta fuit cū
 deo. sed mente. nō tūm corpore immoua
 to. Intra tūm. ut iudaicū & gentile pplm
 discordia erit. Idem nāq. apls dic. utroq.
 immouatos & dō reconciliatos. Et quia gen
 tilitas sine deo erit immundo. iā est cum
 xpo. Et qui aliquando fuerunt longe.
 p̄ sanguine xpi facti s̄ p̄pe. Et ipse ē pax
 nra qui fec̄ utriq. unū. Et p̄mediū parie
 tē sepul̄ soluit inimicitia in carne sua.
 qm̄ pullū habem̄ accessū ambo in uno
 spū ad patrē. sic iuchas ait. Gloria in ex
 celsis deo. & in t̄ra pax hominib̄ bone uo
 luntatis. q̄ uocauit celos sursum. & t̄ram
 disēdere pplm suū. Multa maliquibus
 p̄celū & t̄ra t̄ra t̄ra t̄ra t̄ra t̄ra t̄ra
 causa reliquim̄. quia celū. p̄bamus ani
 mā hominis eē. & t̄ram. terrenā carnē.
 & anima & caro mixta. utroq. spūalit̄ con
 senciens. Ideo dicim̄ & celū ecclia. & ter
 rum eccliam. **EXPLICIT EXPLANAT OSTEN**

INCIPIT ISTORIA EIVSDEM IN LIBRO TERZIO :

EVOX PRIMA QVAES
 AUDIUI TIQUA TUBAM
 loquentē meū dicens.
 Ascende huc. & ostenda
 tibi quē oportet fieri
 postea. & fui in spū. &
 ecce tron̄ posit̄ erit in celo. & supra tro
 nū sedens. & q̄ sedebat similis erit aspec
 tu lapidis iaspidis. & sardini. & iris in
 circuitu sedis. similis aspec tu smaragdi
 ni. & in circuitu tron̄ uidi sedes. x̄. iiii.
 & supra sedes. x̄. iiii. seniores. sedentes in
 ueste alba. & in cap̄tib̄ eorū coronas au
 reas. & de sede p̄cedunt fulguri. & uo
 ces. & tonitrua. & septē lampadas ignis
 ardentis. quē s̄ septē sp̄s dei. Et in conspec
 tu tron̄ sicut mare uitreū simile cris
 tallo.

EXPLICIT ISTORIA IN LIBRO. iiii.

f.73r.

f.73v – Ap.4.1-11 – Le trône divin et les Vieillards.

f.76v – Ap.5.1-14 – L'agneau et le rouleau scellé.

**INCIPIT EXPLAHATIO QVATV.
OR ANIMALIVM:**

QVIDI IN MEDIO
TRONI & in circuitu
sedis quatuor anima
lum plena oculis
A N T E E T
R E T R O

Quatuor aut ani
malia. quatuor
euangeliōz ē for

cuiq̄ forma disponitur. Primus. 'I
nus. Secundus. u. utulh. Terci. ho
minus. Quart. Aquile. Siquidē in euā
gelio. matheus in ordine prim̄ ponitur.
quare prim̄ scripsit. Sed in misterio
maiores nr̄i. prim̄ marchū posuer. q̄
ut p̄cursor iohes uia p̄parat xpo. Quā
marchus plenus sp̄u sc̄o. scripsit euan
gelii xpi eloquio grecho in italia. Se
cut̄ petrū. ut discipulus. his intui
ab sp̄u p̄phetali fecit dicens. Vox da

f.72r – Ap.5.8 - Les Vieillards se prosternent.

f.89v – Ap.6.1.8 – L'ouverture des quatre premiers sceaux.
Les chevaux de l'Apocalypse.

f.92r – Ap.6.9-11 – Le cinquième sceau.

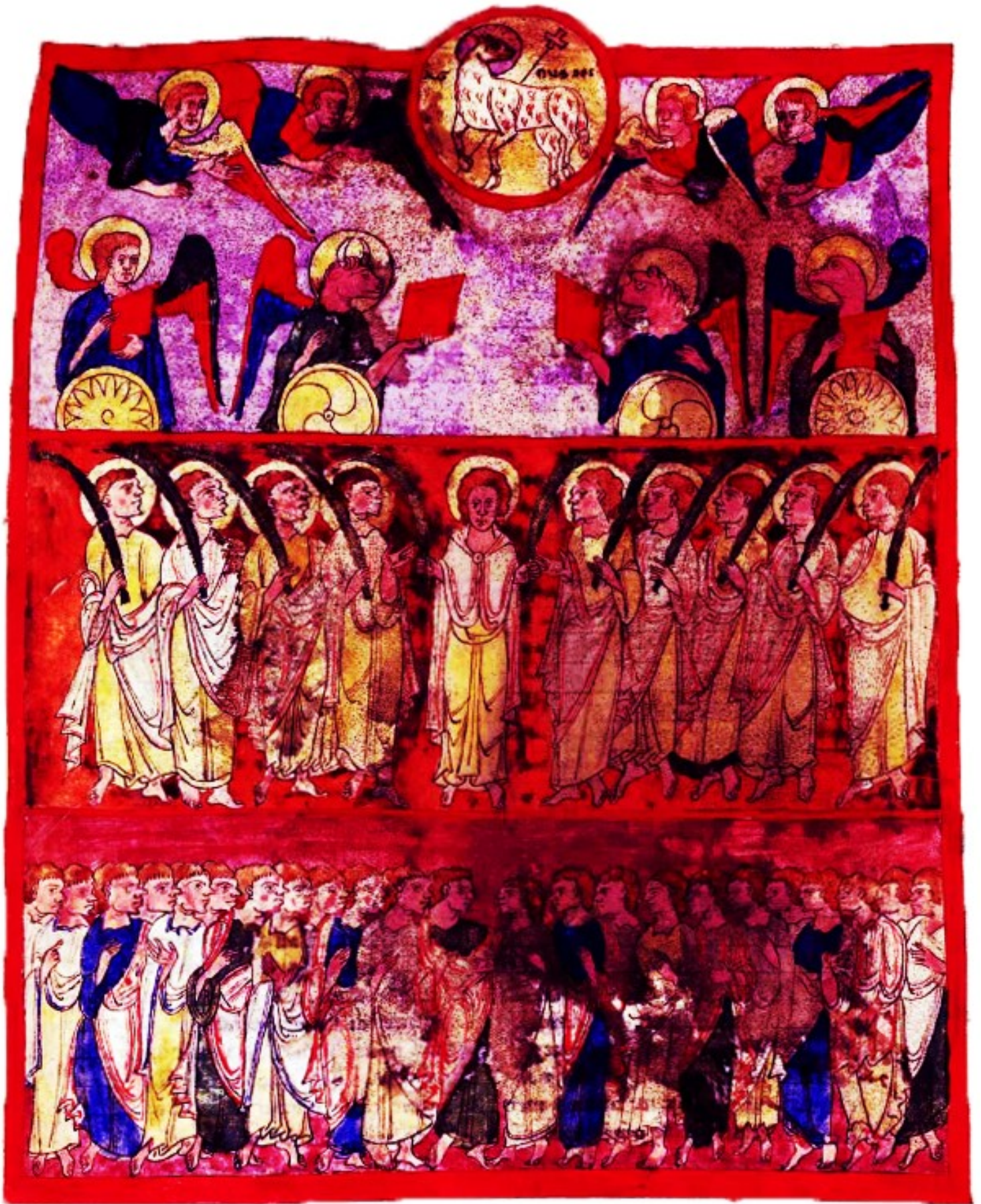
f.94r – Ap. 6.12-17 – Le sixième sceau –
 Les rois et les puissants se terrent sous les montagnes

f.96v – Ap.7.1-4 – Les quatre vents.

f.98r – Ap.7.9-12 – Salut à notre Dieu !

*Erripe me domine. Verum
lumen in iudicio et no
in furore tuo. ne
foree ad nihilqz res
dicas me*

f.106r -

f.108r – Ap.8.1-4 – Le septième sceau –
L'ange emplit sa pelle du feu de l'autel.

VIRI FACTUS EST GRANDO ET IGNIS ET TORRENTIS

INCIPIT EXPLANATIO SUPRA SCRIP
TUR STORIE

EST

VIRI FACTUS EST GRANDO ET IGNIS ET TORRENTIS
TUO INGENIUM

LIBI III PARO TERRA ET III
PARO ARBORUM COMBUSTA
EST

TRES PARTES DIXIT. quia tres ordines
sunt. id est ecclesia & falsi fratres qui
in dicunt. Tercia est de infidelibus. con-
tra has duas partes geminum malum.
pugnat ecclesia. Et hee duae partes.
contra ecclesiam pugnant. Sic dicitur per
accusationem percutere pastores. & adheren-
tes sibi in toto orbe. & eruere oves. & ex
tribus partibus unam liberare. Duas vero inter-
re id est gentiles & christianos malos. quos
solum nunc christiani sunt. opere vero gentiles sunt. & iste
partes dicitur si. & duobus modis a deo recedit
homo. Aut fide. aut opere. Nam sic qui
fidem non habet. a deo alienus est. tunc qui
opere recedit ab omnipotente deo. alienus
dicitur. etiam si in ecclesia. fidem tenere uideatur.
Has tres partes esse in omnem terram. unam ex
his liberandam que sunt oves. quod est ecclesia.
Gladium dicitur exungere super pastores & super
unum eorum. dicit dominus omnipotens. Percutite pas-
tores & erigite oves. & inducatur manus mea
super pastores. & erit in omnem terram dicit
dominus. Duae partes exterminabuntur. & defici-
ent. & tertia pars relinquetur mea. Reue-
nti in omnia. & deducatur tertia pars in pignus.
& unum eorum sic uirtus argenti. & probabo
illos que admodum probatur aurum. Ipse
inuocauit nomen meum. & ego exaudia-
eum. & dicam populo meo. & ipse dicit dominus deus
meus estis. Ante enim quam separatio sit
in die iudicii. omnes qui uidentur. populi dei
putantur. Aut ab his qui se solos populi sa-
thane porbe. inquam discessio facta fue-
rit. id est persecutio parebit tertia die. & ipse
dicit dominus deus quos pro suo nomine pati iudicabo. populi meo
estis. & ille dicit dominus deus meus estis. tunc autem uiri
de carne dicitur sanguinatus & luxuriosus. omnis
caro fenum. hee tres partes. inter se dissen-
tuunt. sed solum una est dei. que siue in hi

f.109r – Ap.8.5-7 - L'ange répand sur la terre le feu de l'autel.

VBI MONS MAGNUS ARDENS
MISSVS EST IN MARE

INCIPIT EXPLANATIO EIVSDEM HISTORIE

Et sedis angelus tuba cecinit. & ulit
mors magni ignis ardens missus est in
mons ardens. & ab eis est missus in ma
ppulos. & facta est tertia pars maris
sanguis. **M**are. scilicet istum

nam sentit. Unde & mare. id est populi eos
imitando in sanguine uertuntur. quod scribitur
christi id est penitentia ab ecclesia expellit.
Et mortua est tertia pars creature
in mari habentia anima s
Quod est creatura. hoc est & mare. una res di
uidit in duas partes. Sic inum & arbo

f.110v – Ap.8.8-9 – Le feu sur la mer.

INCIPIT TERCI ANGLI ISTORIE
 TERTIUS ANGLI TUBA CECINIT. & CECIDIT DE CÆLO STELLA MAGNA ARDENS
 UELUT FACULA. & CECIDIT SUP TERTIAM
 PARTE FLUMINU. & SUP FONTES AQUARU. &
 NOMEN HUI STELLE DICTUR ABSINTU. & FAC

licet non mundo corde int̄ ignaros fulge-
 re uideat̄. In euglio ueritas dic̄. Ego su-
 lux mundi. Sic aut̄ hi dē redēptor
 mundi una p̄sona ē. cū cōgregatione
 bonoz. ipse namq. cap̄ est corporis. &
 nos hui capitis corpus. ita antiquus

f.111r – Ap.8.10-11 – Un astre pollue les fleuves et rivières.

nes perpetuas. sed ~~transitorias~~ ^{transitorias} ~~honoris~~ ^{honoris} que
 runt. Et tam quia quasi scōs laudari
 se audiunt. eē se uentura scōs arbitrantur.
 Et quanto se multoꝝ exultatione. & in
 phensibiles putant. tanto die dōmī
 iudicis securi expectant. **Et cecidit sup**
tertia parte fluminū & sup fontes aquarū.

Vnq. tēp. partū quā sibi sociat in p̄dicati
 onis amaritudine. sic dīc.

Et nomen huius stelle dicitur absintium.
& tētia pars hominū facta ē similit
stelle que sup illam cecidit. & facta
ē tētia pars aquarū absintium. &
multa hominum mortui sunt ab
aquis qm amaricauerunt aque.

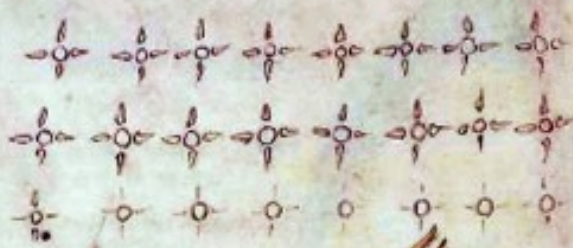
Aque. ppli sunt. Aque amare efficiunt.
 cū p̄dicatiōnis p̄uua doctrinā aurūt.
 Sic dñs in cruce. aceto & felle potatus qd
 ē p̄uua doctrina hereticōꝝ unde bi
 bere noluit. homines q̄ mortui s̄ amoꝝ
 tiferis doctrinis p̄cussi. **EXPLICIT**

INCIPIT

et quartus angelus tuba cecinit
 & percussa ē tētia pars solis &
 tētia pars stellarū. & tētia pars
 lunę. ut obscureret tētia
 pars eorū. & dies tētia pa
 reret. & noctis. & uidi & audiui unā
 aquilā uolantē in medio celi dicente
 uoce magna. Vē. uē. uē. habitanti
 bus terram. dereliquis uocib̄ tubę triū
 angloꝝ. qui tuba canturi sunt.

EXPLICIT

Vē aquilę trinū. uē. uē. uē.
 alle hominum

Aquila uolans

Et quartus angelus tuba cecinit

f.111v – Ap.8.12-13 – Le tiers du soleil, de la lune et des étoiles s’assombrissent.
 L’aigle annonce le malheur qui va frapper la terre.

& uidi & audiui unam aquilam
 uolantem in medio celi dicentem
 uocem magnam. *Ue Ue Ue*
 habitantibus terram. Dereliquit
 uocibus tube trium angelorum qui
 tubam canturi sunt.

Aquila dicit ecclesiam. Volante in medio ce-
 lo. id est in medio sui discurrente. & pla-
 gas nouissimi temporis magna uoce predicante.

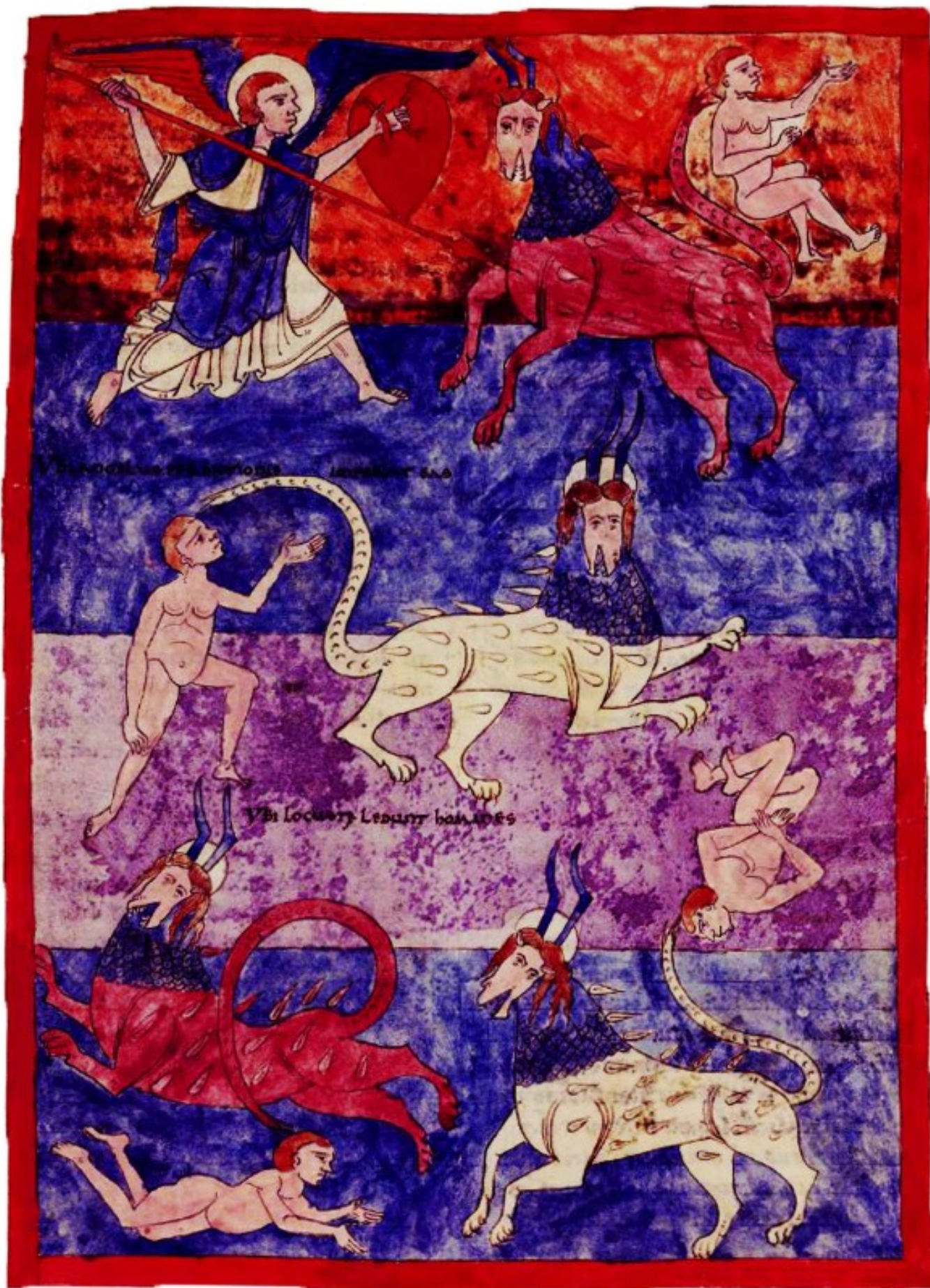
EXPLICIT TUBA QUARTA.

EXPLICIT STORIE.

f.112v – Ap.9.1-4 – Une étoile tombe sur la terre et ouvre l’abîme
 qui laisse échapper des sauterelles.

f.114v – Ap.9.5-12 – Ayant pris l'aspect de chevaux, les grenouilles s'attaquent aux hommes.

luis & duas uniu. peccat. scilicet homines
 & xpianos malos. Et ex duab' mixtus que
 sit dicti. & que noctis occidunt aut qui
 sibi con sentunt. **EXPLICIT EXPLANATIO**
AVATYOR ANGELO RUM
INCIPIT ISTORIA SAUORUM.

VBI SAUOS HABENT CAPITA QUA LEONUM ET LEONIS ERIT EXORE EORUM

TYBI EO VOS inuisione. &
 sedentes sup eos. habebant
 loricas igneas & iacineti
 nas. & sulphureas. & capita
 equoz erunt sic leonu. &
 ex ore eoz erit ignis & fu
 mus & sulphur. Ab his trib' plagis. occi
 sa e' t'cia pars hominu. ex ignis fumo. &
 sulfore. qd erit ex ore eoz. Potestas eni
 equoz. more & incaudis eoz. Cauda
 eni eoz. similes serpentib' habentes
 capita & in his nocent. Et reliqui homi
 nu. qui no sunt occisi in his plagis no
 eger penitentia ex prioribus manu su
 aru ne adorent demonia. & idola ar
 gentea & aurea. & eria. & lapidea. &
 lignea. que neq uideri possunt. neq
 audire. neq ambulare. & no penituerit
 ab homicidiis suis. neq ex ueneficiis suis.
 neq ex fornicatione sua. neq ex furtib'
 suis. **EXPLICIT ISTORIA.**

VBI OCCISA EST TERTIA PARS HOMINUM

f.116r – Ap.9.5-12 – Méfaits de ces bêtes issues des grenouilles.

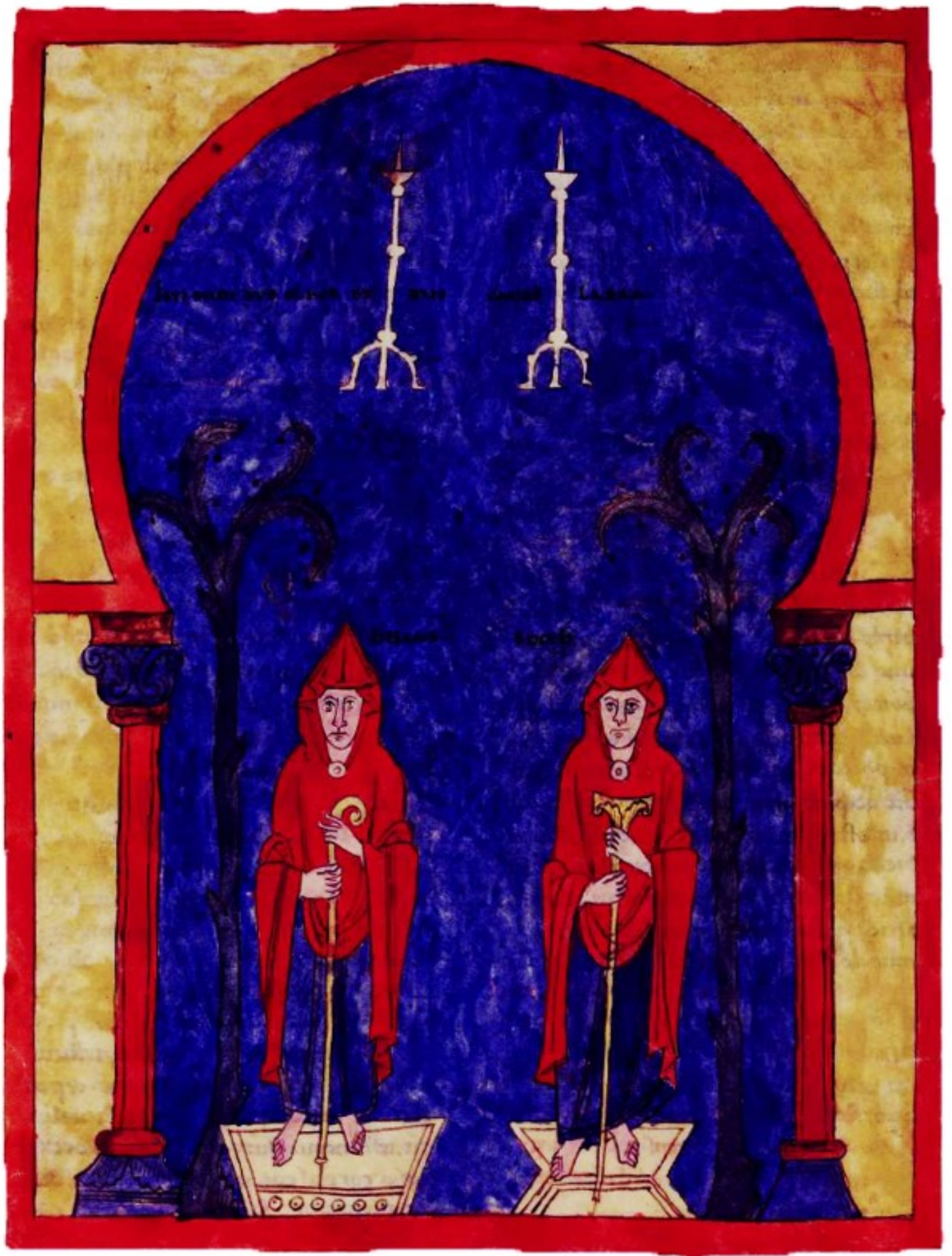
f.115r – Ap.9.13-16 – Les quatre anges prisonniers sur l’Euphrate sont délivrés.

f.117v – Ap.10.1-11 ; 11.1-2 – Le petit livre avalé – Jean reçoit l’ordre de mesurer le Temple de Dieu.

f.119v – Ap.11.3-4 – Les deux Témoins de Dieu.

f.121r – Ap.11.7-10 – Les témoins sont tués avant d’être ressuscités.

impacientē ferant. distat bātū occisū
 iustis. & eorū hereditate possessa. **EXIIT**
INCIPIT DE FOSDÉ TES TIB' ISTORIA
Et post tres dies & dimidiū. sps uite
 adeo intravit in illos. & steterit
 sup pedes suos. & timor magnus
 cecidit sup uidentes eos. & audi
 u uocē magna de celo. Ascende huc
 Et ascendet in celū in nube. & uidebunt
 eos inimici eorū. & in illa hora factus
 ē trē motus magnus. & decima pars
 ciuitatis cecidit. & occisa sunt uitre mo
 tu nra uiroz septē milia. & ceteri timu
 erunt. & deder' claritatē deo celi. **Ascē**
scē tēu uenit cito. **EXPLICIT ISTORIA**

LIBI VIADITIS EOE INIMICI
 EORUM. HILIAS ET ISACH ASCEN
 DERE IN DYSS

f.122r – Ap.11.12-14 – Les deux témoins remontent au ciel.
 Un séisme s’abat sur la terre.

f.123r – Ap.11.15 – Le septième ange sonne de sa trompe.

f.123v – Ap.11.19 – Le *Temple de Dieu apparaît dans le ciel.

ff.124v, 125r – Ap.12.1-12 – Le dragon s’attaque à la femme en gésine dont le nouveau-né est enlevé auprès de Dieu...

... Michel et ses anges repoussent le dragon et ses séides hors du ciel.

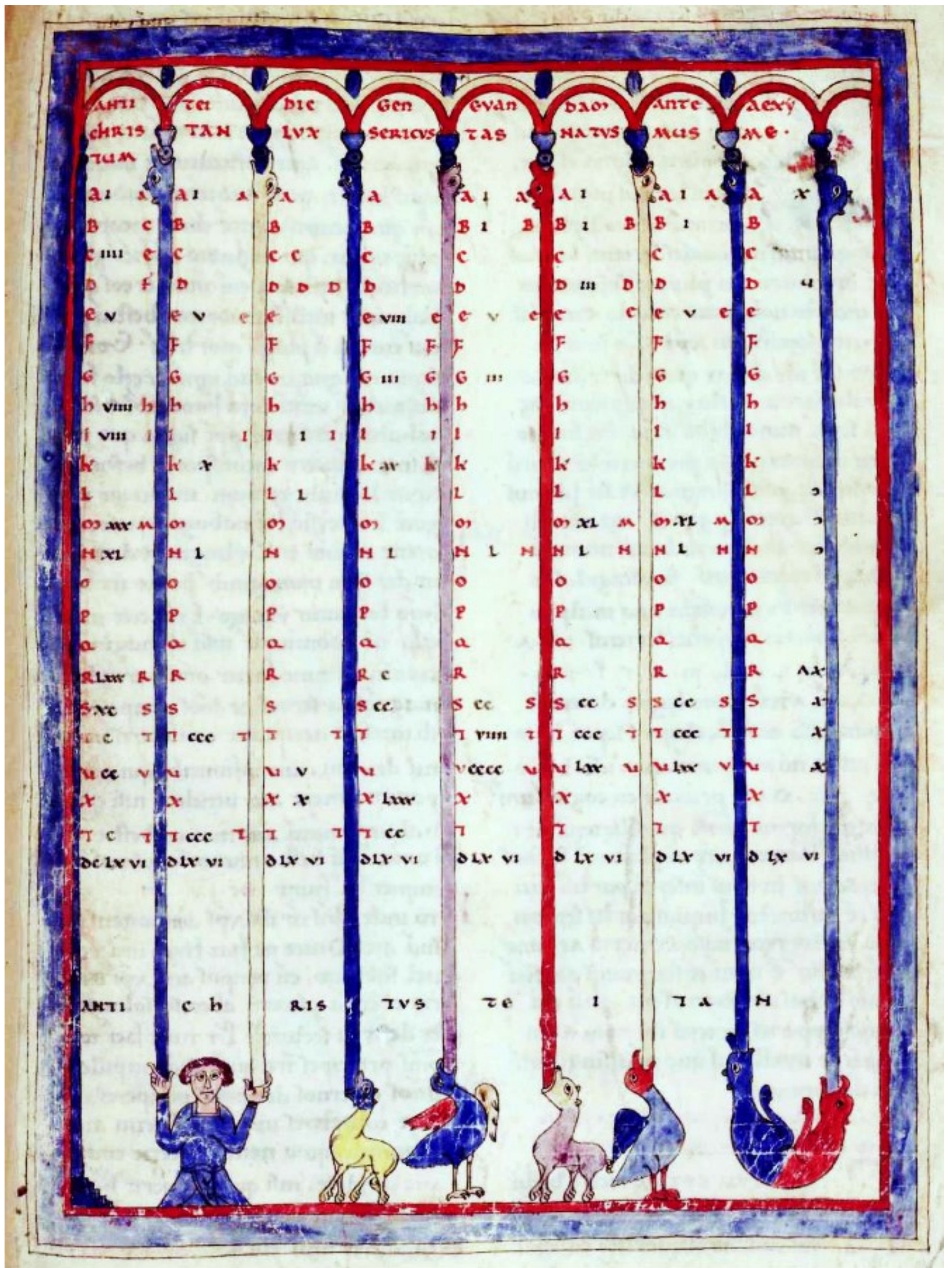
f.128r – Ap.13.1-10 – Le dragon et la bête de la mer.

f.130v – Ap.13.11-16 – La vête de la terre.

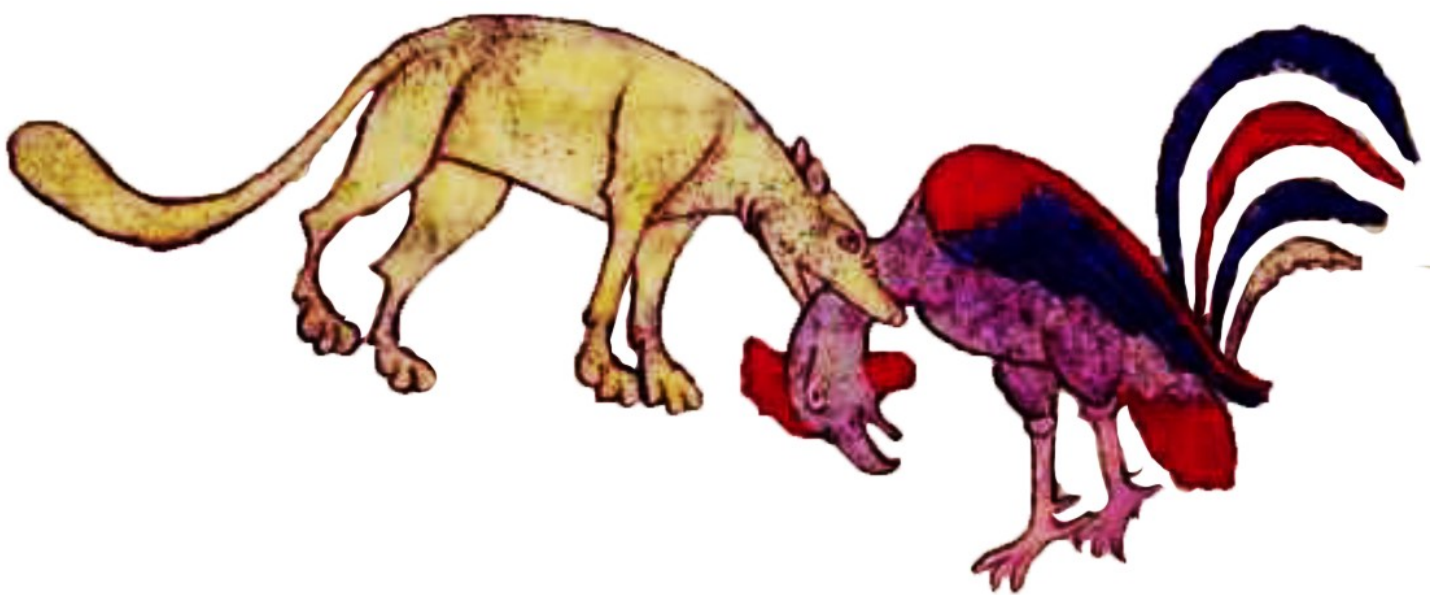
f.134r – Ap.13.18 – Le chiffre de la bête.

INTERPRETATIO QUALIT VNA ECCLESIA
CVM SEPTÉ DICANTVR. APERTISSIMÉ
PER ARCHA NOÉ DECLARATVR.

TDIXIT DÑS AD
NOÉ. Tempus ho
minu iam uenit an
te me. quia repleta
est terra malitia
eoz. & ecce dispo
eos & terram omnē.
Fac itaque tibi

ff.71r, 131v

ff.136v, 137r – Ap.14.1-5 – Les élus chantent un cantique à l'agneau qui se rient sur le mont Sion.

f.137v – Ap.14.6-13 – Craignez Dieu, car voici l’heure de son jugement.

f.140r – Ap.14.14-20 – Moissons et vendanges des nations

f.142r – Ap.15.1-4 – Les anges aux fléaux et la mer de cristal.

INCIPIT ISTORIA TEMPLI APER
TI. ET DE EISDEM FIALAS ANGE
LORVM.

IOST HEC VIDI ET APERTV
EST templū tabnaculi testimo
ni in celo. Et exier' septē angli q̄
habent septē plagas de tēplo in
dita lunū mundū splendidū. &
cuncta sup pectora sua zonas aureas.
Et unus ex iiii. animalib' dedit septē
anglis septē phialas aureas, plenas vi
di uiuentis in secula scloꝝ. Et imple
tum ē tēplū dei fumo claritatis dei &
uirtute ei'. Et nemo poterit intire
intēplū quo usq; fumantur septē plagę
septē angeloꝝ.

EXPLI CIT ISTORIA.

INCIPIT EXPLANATIO SUPRASCRIP
TE ISTORIE.

IT uidi & ecce nubē albā.
& super nubē simile filii
hominis. Nubem albam.
ecclesiam diē in claritate pa
tientie sue fulgentē. filii
hominis. xp̄m diē. qui

f.144r – Ap.15.5-8 – Jean remet aux sept anges
une coupe emplie de la colère de Dieu.

EXPLANATIO SUPRA SCRIPTE ISTORIE

Quidam uocē decelo mag-
nā dicentē septē angelis.
**ITE EFFUNDATE FIALAS DEI
IN TERRA.**

Datu potestus ē ecclē. ut unū p fundat tñū
de qua exiit. Jam supra dixim⁹ septem
anglos. septē ecclās eē. qd est una. Sep

tem phialas. p̄dicatio ē euanglii. quem
dn̄s p̄dicatores suos siue glam. siue
supplicia mundo denunciat. Iste s̄ phi-
alē quā angli ferunt quos sup̄ dixim⁹.
plenas odorimentoꝝ. Iste phialē. ipsa
est illa rotā unū rotā. idē euangliū
unū legē quā in quatuor euanglia
supra unū libro exposuim⁹. Quē ha-
bet in se statuta. idē ut quiescant aper

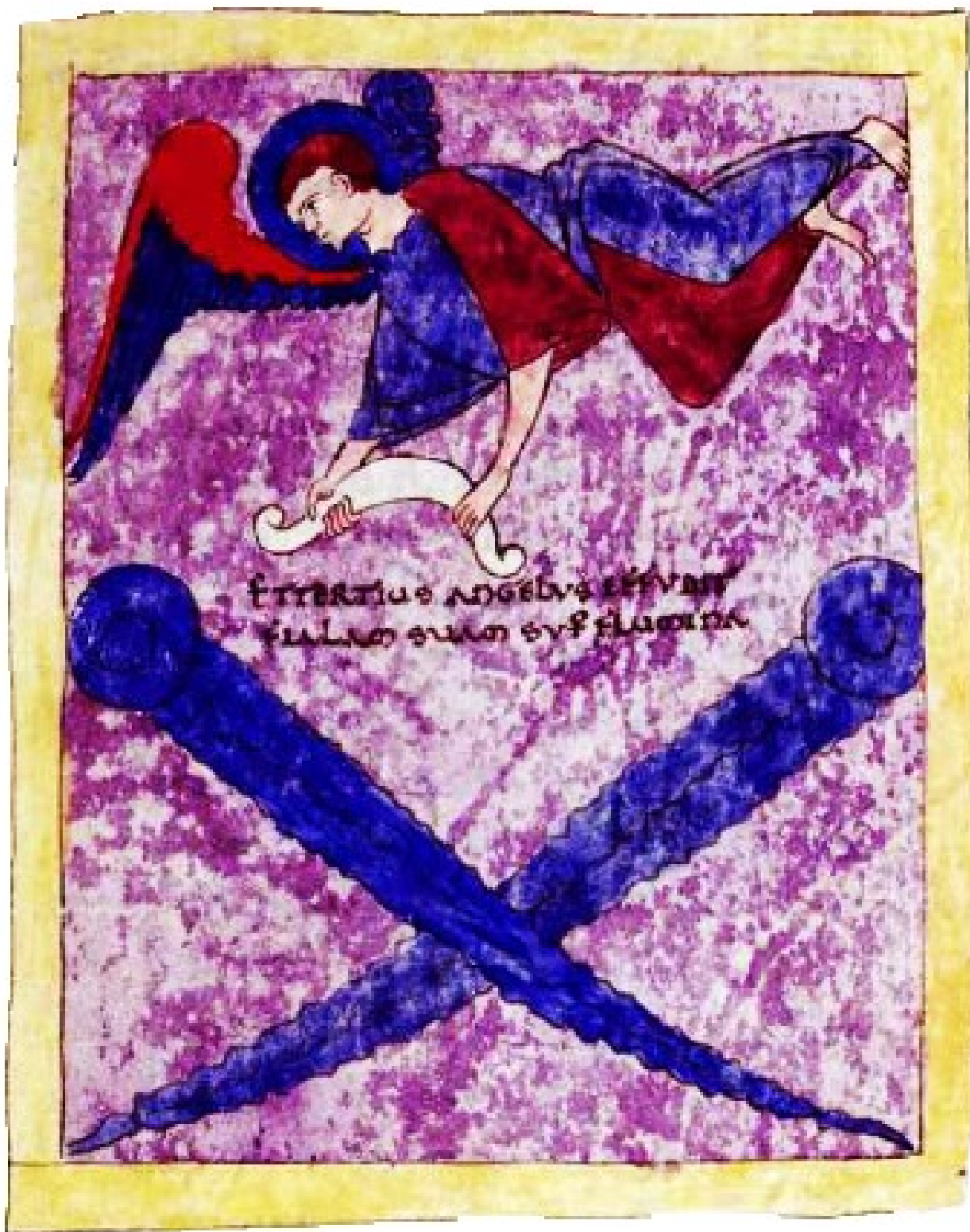
f.144v – Ap.15.7 – Les sept anges et les sept coupes.

f.145v – Ap.16.2 – Le premier ange déverse sa coupe sur la terre, et la terre est dévastée.

f.146r – Ap.16.4-7 – Le troisième déverse sa coupe dans les fleuves *
qui deviennent sang.

f.147r – Ap.16.8-9 – La coupe du quatrième ange est répandue sur le soleil qui brûle les hommes

f.147v – Ap.16.10-11 – Le cinquième ange déverse sa coupe sur le trône de la bête dont le royaume disparaît.

f.148r – Ap.16.12 – Le sixième ange déverse sa coupe dans le grand fleuve Euphrate, dont l'eau tarit.

f.148v – Ap.16.13-16 – Sortent alors de la gueule du dragon, de la bête et de la bouche du faux prophète des esprits impurs.

f.150r – Ap.16.17-21 – La coupe du septième ange est déversée dans le ciel. Éclairs, tonnerre et tremblement de terre divise la grande cité en trois parties.

INCIPIT DE AGNO ET BESTIA
SUPERATA

IDECEM REGES CUM AG
no pugnant. & agnus vin
cet eos. qm̄ dñs dñoz est &
rex regū. & qui cū eo uocati

RI 9

7 Septem Angli effuderunt phialam suam in aerem. & exiit uox magna de templo & a throno dicens. factum est.

Jam supra diximus tria maria. flumina. & fontes aquarum. sol. tonus. bestie. flumini cunctas. & aer. hoc septem unum esse. Ad autem dixit uox magna exiit de templo a throno dicens. factum est. Idem uox exiit ab ecclesia. que dicitur factum est. Deinde repetit & recapitulat ab eadem persecutione.

Et facta sunt fulgura & uoces & tonitrua & terre motus factus est magnus. qualis non est factus ex quo homines facti sunt super terram tantus terrae motus & tam magnus.

Idem primum tempus ante christi qualis nunquam fuit ab initio mundi. & facta est ciuitas illa magna in tres partes. Frequenter in hoc libro diximus & iterum reuenimus tres partes populi esse in toto mundo & duas esse debiles & unam dei. una esse foras ecclesiam idem gentiles & infideles & duas in terra ecclesiam una que est simulacrum ante christi. & tertia que est ecclesia. Ergo ciuitas magna omnis omnino populi est. quis quis est sub celo qui fiet in tres partes cum ecclesia separata fuerit. ut sit gentilitas una pars et abominatio uastationis altera. et ecclesia que exiit de medio ipsius tertia. Sequitur enim & ostendit que sunt tres partes dicitur.

& ciuitates gentium ceciderunt & babilon illa magna in mente deo uenit dare ei poculum uini ire sue. & omnis insula fugit. & montes non sunt inuenta.

Ciuitates gentium gentes sicut qualis supra diximus paganas. Babilon confusio & abominatio est uastationis. que est in terra

ecclesiam sub nomine christianitatis. Ad autem dixit ciuitates gentium ceciderunt. omnem fortitudinem & spem gentium que in hoc mundo possidebat dicitur cecidisse. Montes & insule ecclesia est. in his ciuitatibus constituta & cruciata. Non enim separatas habent ciuitates christianas ut ipse specialiter ceciderunt. sed cum alii ecclesiam conculeant. tunc eade re & cadere & spem suam perdere dicuntur.

Dicit si in die iudicii putandum est quare postea babilon in mente deo uenit. Sed has ciuitates dixit dicitur. Non est ruina materie neque transitus. neque clamor implacatus eorum. Cum communes habeant plateas & boni & mali. Iste sunt ergo tres partes. idem gentilitas & babilon. de qua exire iubetur populus dei & insule & montes qui fugerunt ipsa est ecclesia. Fugere dicitur & non esse inuenta idem non esse amalis separata. Babilon autem generale malum est aduersus iherusalem siue ingentibus. siue insulis sicut. sed per locis accipiendus est sicut ueritate scimus.

Tunc autem babilon cadit aut uinum dei bibit. cum potestate accipit ut ecclesiam persequatur. precipue in nouissima persecutione ante christi. Propterea ipsa dicitur cecidisse tremotu que facta est ecclesie. Insulas enim septem. ecclesias dicitur esse. Sic esayas dicitur.

De claritate domini turbabitur aqua maris. Propterea insulas erit claritas domini & insulas maris nomen domini clarum erit. has insulas dicitur fugisse & inuentas non esse. idem non esse separatas. quia illi qui malis consentiunt separati esse dicuntur.

& grando magna quasi talentum que descendit de celo supra omnes.

Hec grando que descendit de celo uti dei est que descendit super peccatores. Sicut scriptum est. In die domini sicut grando descendens. Ab hac grandine dominus tutelam suam excipit dicens. Grando autem si descendit non ueniet super uos. hanc grandinem

ff.44r, 151r, 152r – Ap.17.1-5 – La prostituée fameuse.

f.155v – Ap.17.14 – La lutte des nations contre l'agneau, défendu par les siens.

f.157r – Ap.18.1-8 – Babylone est tombée.

ff.157v, 159r – Ap.18.9-21 – Les puissants se lamentent.
Un ange jette une pierre énorme dans la mer.

f.160r – Ap.19.1-10 – Dans le ciel, le trône de Dieu.
 Sur la terre, prosternation.
 L'ange refuse que Jean se prosterne devant lui.

noua resurgentiū corpora pparant iustitiam. hi beati sunt qui ad cenā & ad hoc cōuiuū pparant. Vnde & dicit. Verba ista ueni cē omīptas dei. Alii enī uerba dei dicunt. sed uerba nō sūt. Qm̄ ad dñm seductionē locunt. Et auditis imperis regulib. & dei pceptis. cecidit ut adoret eū qui loquebatur ei. sed ille ut officii pmeret qualitatē. & dñm cē sup omā de monstrat. phibuit. dicens nefuceret. Qm̄ conseruus tuus sum & fr̄m tuoz habentū testimoniū ihu. Testimoniū ihu catholicę confessionis est mera pfessio. Testimoniū ihu enim. sp̄s est pphetię. ple gē & pph̄is euanglio & apl̄is. Sp̄s enim pphetię uertus iudiciū & iustitia ē. que incatholice fidei plenitudine continet.

EXPLICIT LIBER DECIMVS.

INCIPIT LIBER CINCIDIMVS. DE AVO ALBO RECAPITVIAT APASSIONE BREVIUS.

CYIDI celū ap̄tū. & ecce equus albus & qui sedebat sup eū uocatur fidelis & uentus & iustitia iudicat & pugnat. Oculi autē sic flāma ignis. & incipite ei diademata multa. habens nomen scriptū qd nemo nouit nisi ipse. & uestit̄ erat ueste aspsam sanguine. & uocabatur nom̄ ei uerbū dei. & exercitus qui sunt in celo sequebant̄ eū in equis albis indu ti bussinū albū mundū. & ex ore ei pcedit gladius acutus. ut in eo pcutiat gentes. & ipse pascat eos in uirga ferrea. & ipse calcet torcular uini indignationis tr̄s dei omīptas. Et habet uestimētū & sup femur suū nom̄ scriptū rex regū & dñs dñoz. **EXPLICIT LIBER XI.**

f.161r – Ap.19.11-16 - Le cavalier blanc.

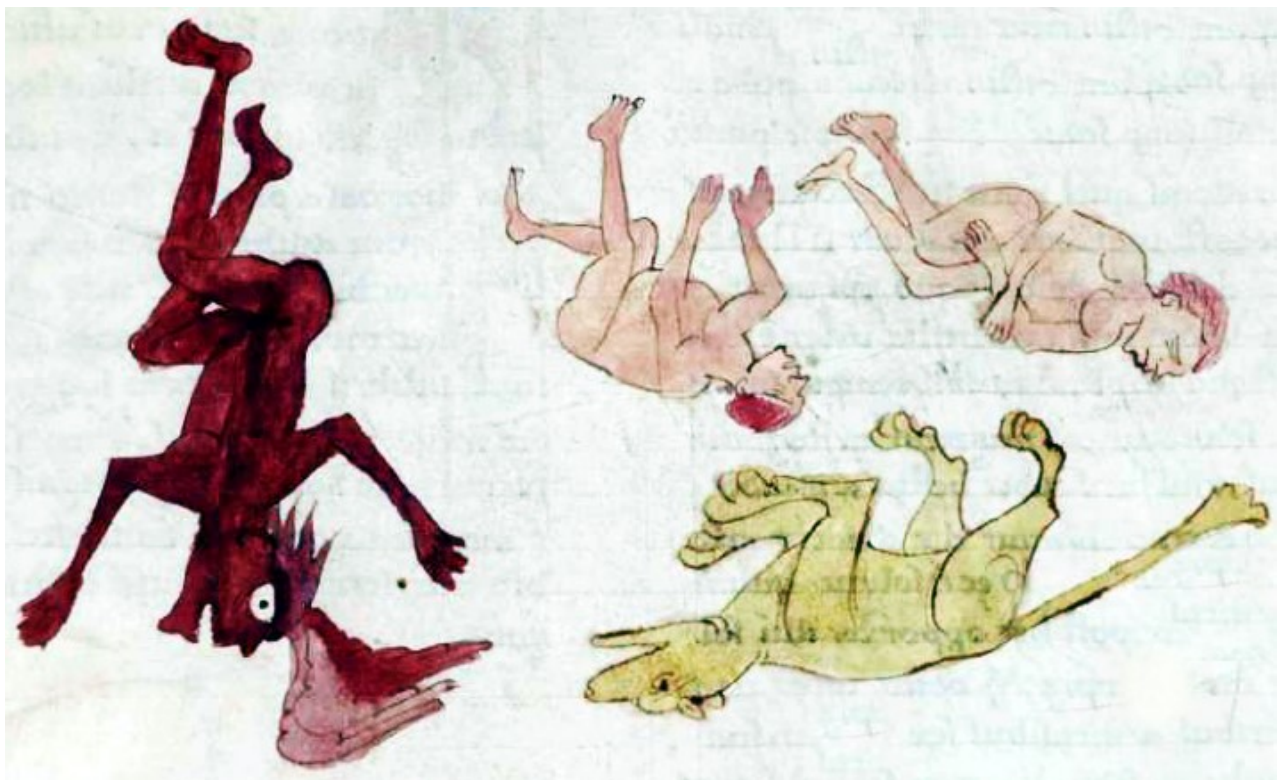
ff.162r, 163r – Ap.19.17-21 – L’ange appelle les oiseaux au carnage des pécheurs.
La bête et le faux prophète sont précipités dans l’étang de feu.

f.163v – Ap.20.1-3 – L'ange précipite le dragon dans l'abîme.

ff.164v, 167r – Ap.20.4-6 – Les juges rendent leur verdict.

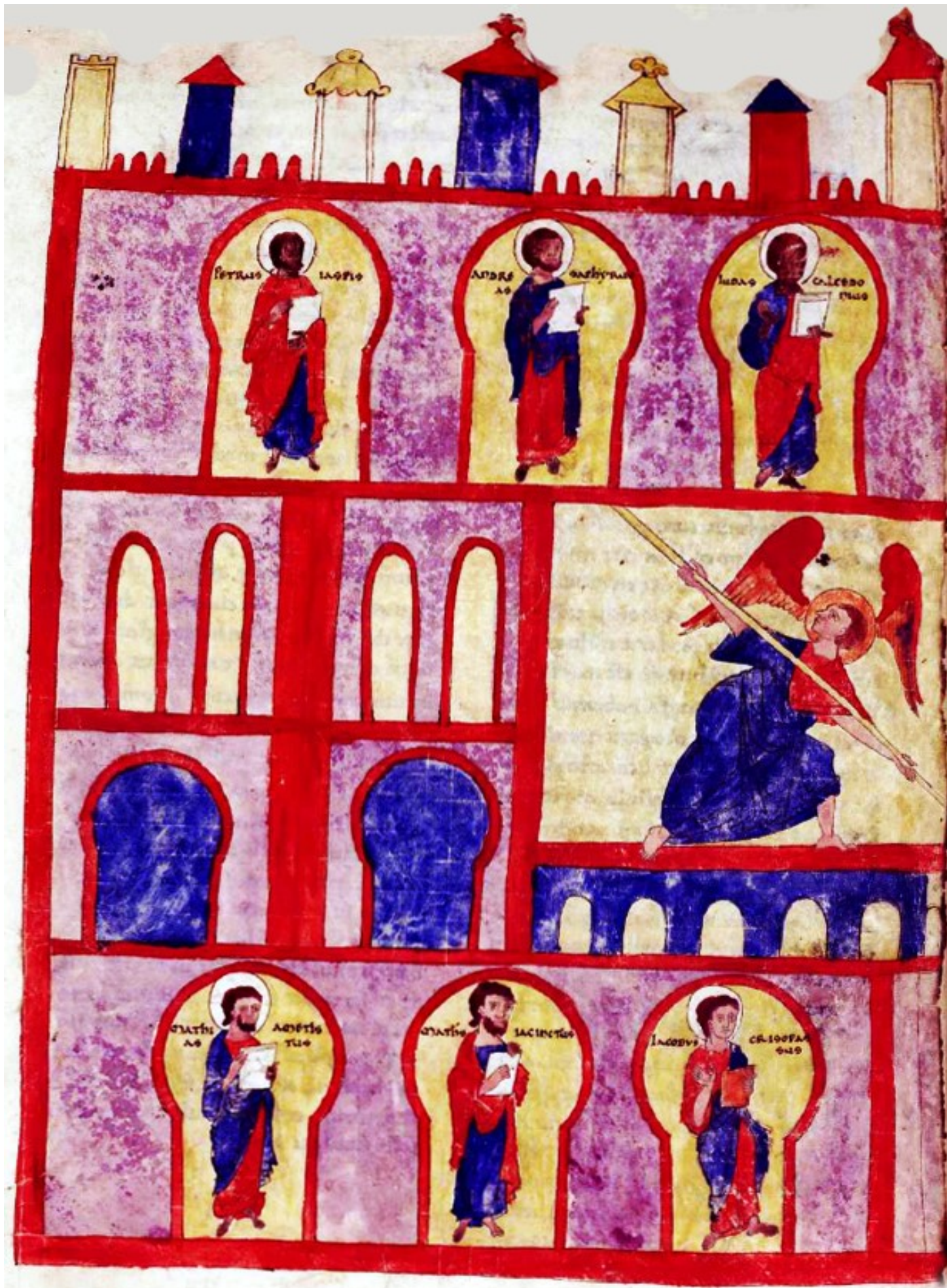

ff.168v, 169r – Ap.20.11-15 – Le jugement dernier est rendu.

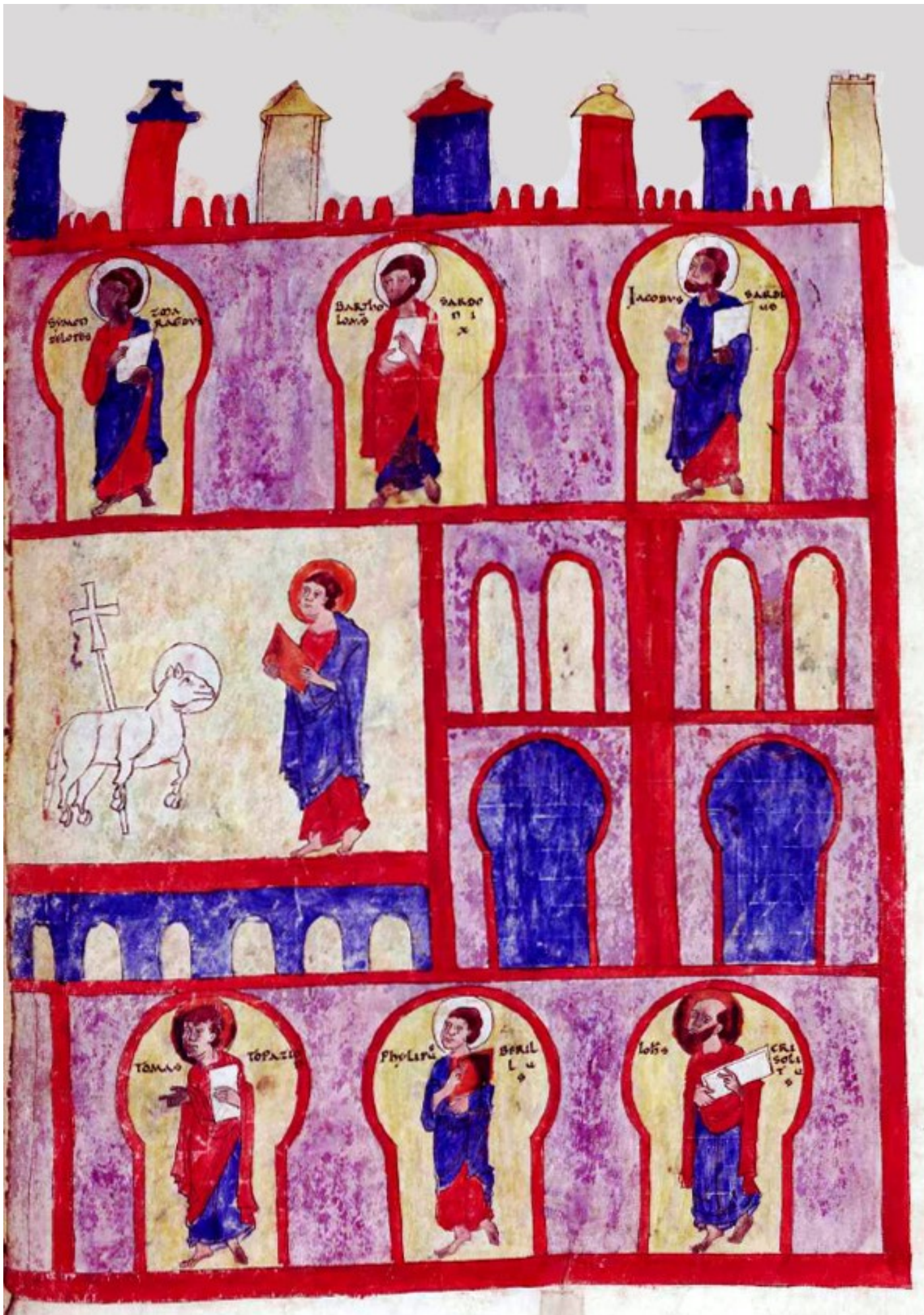

ff.170v, 171r – Ap.21.10-27 – La Jérusalem céleste.

f.171v – Ap.22.1-5 – Le fleuve de vie s'écoule du trône.

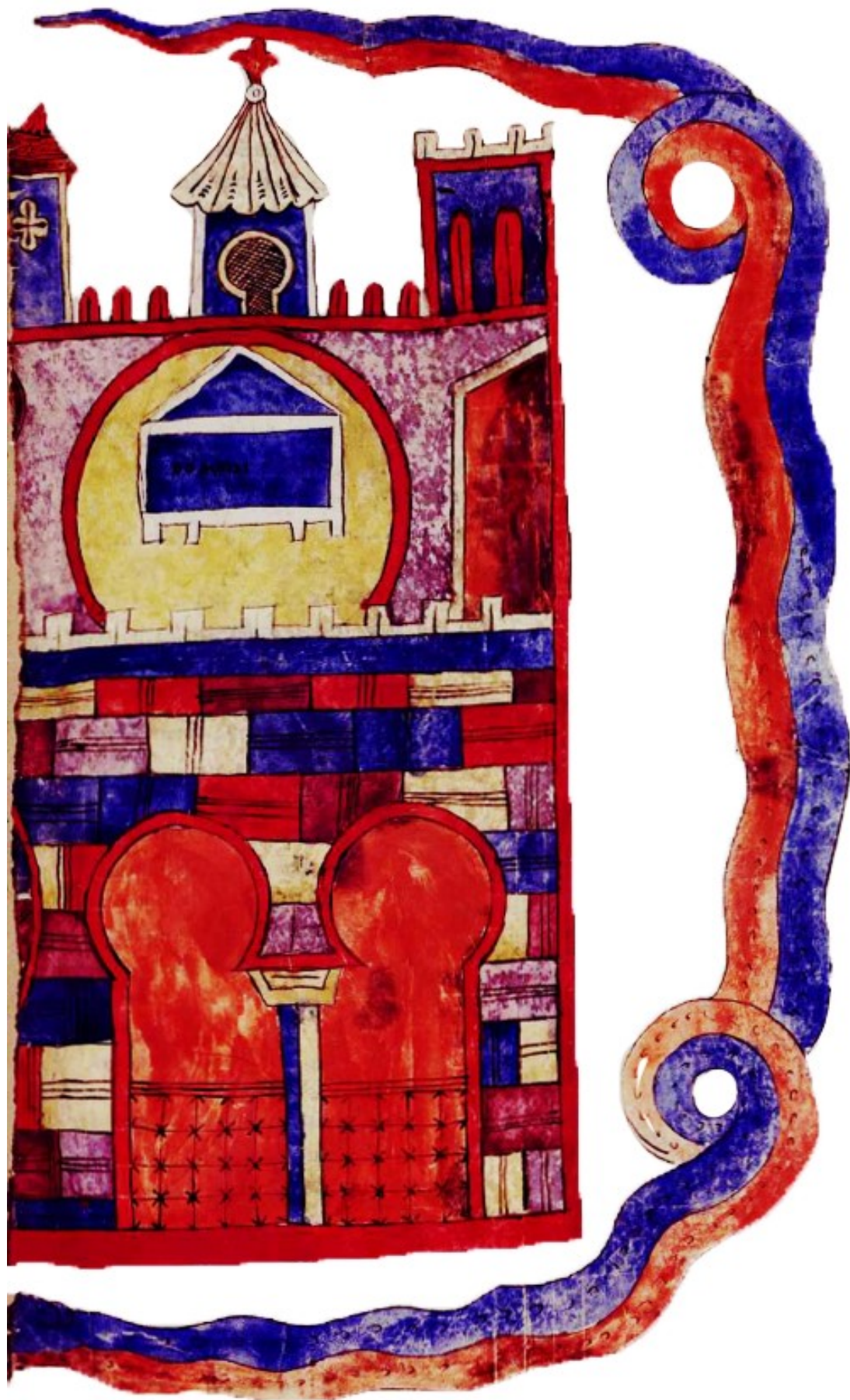
f.177r – Ap.22.6-12 – De nouveau, l’ange refuse d’être honoré par Jean.

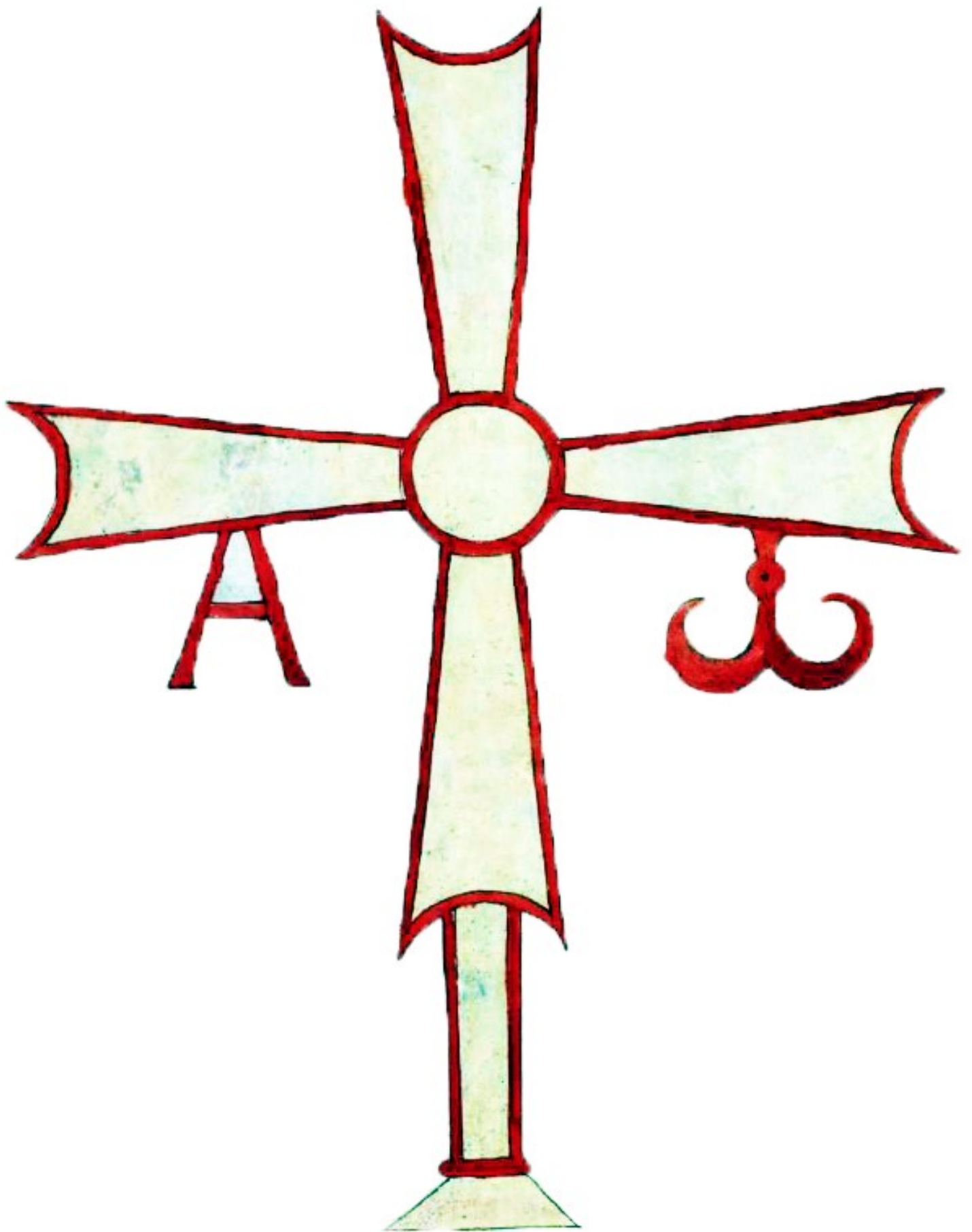

ff.178v, 179r – Ap.21.10-27 – La Jérusalem céleste.

f.168r – Ap.22.13-15 – Je suis l'Alpha et l'Oméga.

utem sup lignis *utem dicitur* *oportet in*
ciuitate sciam *utem dicitur* *oportet in*
 Ipsi sup illas portas ingrediunt. id est patri
 archaru. ppharu. & aploz. & omniu scoru.
 p quoru exempla ad una portu ueniunt.
 que e dñs ih̄s xps. & ipsi sc̄i s̄ portas. &
 ipsi eccl̄a & ipsi sc̄a ciuitas ih̄rlm. s̄ por
 tas has. nō intrat mendaciu. nisi sola
 ueritas. Quia mendacib̄ clausē sunt.
 istis signatus ē liber. istis signatu s̄ septē
 tonitrua. De quib̄ sequitur & dicit. Foris
 canes & uenefici. & fornicarij. & homi
 cide. & idoloz. cultores. & om̄s amans.
 & faciens mendaciu. Ista phas portus nō
 ingrediuntur. & iste porte hodie s̄ quia
 om̄i p̄dicatoz sunt. & p̄p̄toz p̄dicatōne
 ad uitā beati ingrediuntur. Et qui nob̄
 p̄dicant uerbis & in ope eos ostendunt
 exemplis. hoc audiendo & sequendo por
 tas habeamus. In e contrario mali doc
 tores. portas habeamus. In e contrario
 mali doctores. portas inferni s̄. Quia
 p̄ eoz uiti atq̄ doctrina q̄ eos ob audiunt
 & emittunt. nō ad ciuitatē celestē. sed ad
 ciuitatē d̄b̄li trahunt. Et in igne supplicio
 mergunt. Et has utriusq̄ portas ciuita
 tis d̄i. & ciuitatis d̄b̄li ap̄te stant. & die
 ac nocte nō claudunt. id est die et nocte
 p̄dicant. In die p̄dicant sc̄i qui in lumine
 s̄. id est insipientia s̄. De qua die. dictū ē.
 hic ē dies que fec̄ dñs. exultem & iocundem
 meo. In nocte p̄dicat ypocritas. heretici.
 sc̄ismatici. & pseudo sacerdotes q̄ nō plucro
 amant. sed p̄ suo lucro honores cōcupiscunt.
 & ignorantia cecitatis ambulant. ipsi
 portas ap̄ertas in nocte dicunt. s̄ sic
 sapientia dixim̄ lum. ita & ignorantia
 dicim̄ tenebras. Ipsi dicit dñs. Foris ca
 nes. Canes dicunt. q̄ quasi grege dñicū
 seruare uident. & meruo canes. q̄ post
 fidē bap̄tismi gn̄s ad uocatu peccatoz
 suoz reuertunt. & sup hęc malas scrip

tas in polam. ut om̄s ad sua uita. s̄
 dom quasi p̄dicando ad ducat. Et non
 sedm ueritatē p̄dicant. sed sedm qd̄ uiuunt.
 I uniusquisq̄ legens. ita intelligendo sensu
 auertat. ubi uiuendo oculi cordis tenu
 erit. & ubi cor suū ē. ibi & thesauri cor
 dis sui. Semp̄ enī sp̄s & sponsa dicunt.
 ueni. Uniq̄ sp̄s & sponsa capti suo. quia
 sponsa eccl̄a ē que semp̄ clamat. ueni
 te fili audite me. timore dñi docebo
 uos. Venire enī. credere ē. Et qui sicut
 ueniat. & accipiat aqua uitę gratis. id est
 qui uoluerit ueniat credat. & bap̄tizat̄
 in n̄me patris & filii & sp̄s sc̄i. & nō solum
 in aqua. sed etiā in morte xpi qui au
 diunt quā uis nō om̄s legunt. Quib̄
 etiā dñs dicit. Testor ego om̄em audientē
 sermones p̄phetas libri hui. Siquis ad
 diderit ad ea. ad dat̄ d̄s sup eū plagas
 scriptas in libro hoc. Dic̄ qui testificat̄
 hoc. Ciuitas sc̄a. eccl̄a ē. & siue bona
 siue mala. in hoc libro scripta s̄. ibi sup
 plicioz pena. ibi gaudia sempiterna. Tes
 tes sunt ipsi libroz scriptores qui legem
 & euangeliū testificant dño ih̄u. xpo q̄ ē
 testis fidelis. Mendaces ū ad dent & mu
 nuat uerba p̄phetas hui. q̄ sup canes &
 ueneficos dixim̄. Ipsi hęc maledictio ē.
 & h̄ p̄t̄ ipsos infalsatores dix. nō pes qui
 simplicit̄ qd̄ sentiunt dicit. In nullo p̄ph
 tia mutata. sed uerba eoz fide & ope s̄
 plena. Ipsi dñs dicit. Et uenio cito. Et illi
 dicunt. Veni dñe ih̄u xpe. Dō gn̄s. Gn̄
 dñi nr̄i ih̄u xpi cū om̄ib̄. **EXPLICIT CO
 -DEX APOCALIPSIS**

**DVO DENARIO ET GLARY NUMERO ITADVO
 DENARIO ORDINE LIBROZ INCISIONE DISTINCTO**

Codex multoz libroz ē. & lib̄ ē unū uo
 luminis. & dicit̄ codex p̄ translatione
 acortice arborū. seu utriū quasi caudice
 qd̄ ex se multitudine libroz quasi ramoz
 cōtineat uolum̄. Lib̄ ē ap̄ uolendo dicitur. sic
 ap̄ hebreos uolumina legis. uolumina p̄pharum. folie
 aut libroz appellat̄ siue ex similitudine filioz
 arborū. seu quia ex foliis sunt. id est ex
 pellib̄ quib̄ occis̄ peccoribus detra
 hi solent cui partes pagine
 dicuntur eo qd̄ sibi inui
 ce cōpaginat̄.

F

f.78r – Ap.22 – Épilogue de l'Apocalypqe

ff.169v, 176r, 150v.

IN NOME DNI NRI IHS XPI. INCIPIT
EXPLANATIO DANIELIS. PPHGAE
AVCTORE BEATI IBERONIMI.

INCIPIT PROLOGUS IN LIBRO DANIELIS.

MONTRA pphetam dani-
hele. decimum librum scrip-
sit porfirius. nolens cum
ab ipso cui scriptus e no-
men ee composui. sed
a quoda qui tprib antio-
cho q appellatus e epiphanius fuerit in
iudea. & no tam danihelē uenturu di-
xisse qua illū narrasse pterta. Deniq
quicqd usq ad antiochu dixerit. ueru
storia continere. Siquid aut ultra opi-
natus sit. quia futura nescierit ee men-
tū. Cui sollelissime responderunt
Eusebius cesariensis eps. tribus uolumin-
bus. octauo decimo & nono decimo &
uicesimo. Apollinaris quoq uno gran-
di libro. hoc e uicesimo sexto. & ante
hos. ex parte methodius. Verū quia nb
ppositū e no aduersari calūpniū respon-
dere. que longo sermone indigent.
sed ea que pphetis dicta sunt nris disse-
rere. idē xpianis. illud p futione como-
neo. nullū pphetarū tam apte dixisse
dexpo. Non solū scripsit eē uenturu
qd est comune cū ceteris. sed quo tpre
uentur sit docet. & reges pordinandos
& annos enument hac manifestissima
signa p nuntiat. Quē quia uidit por-
firius uniuersa cōpleta & transacta nega-
re non poterit. & superat storie ueri-
tate. in hanc prupit calūpniā. Ut ea
que in cōsumatione mundi de anti-
xpo futura dicuntur. ppt gestoz in
quibdam similitudinē. sub antiocho
epiphane impleta ee ostendat. Cui
impugnatio testimonii ueritatis e. tan-
ta enī dictoz fides fuit. ut ppha in

credali... nouidetur futuri dicitur.
sed no pterta. Et tam sic ubi se
occas explanatione eiusde uolumi-
nis erit. calūpniē illi strictum rei
pore conabor. & philosophiē artib
in malitāe scilari. p quas subuertere
ntr ueritate. & quibusda pstugis clau-
oculum auferre. & explanatione sim-
pliciter contrahere. Itaq obsecro uos pa-
ma **MAIACODE** & marcella. unicum
romi scitatis exemplar iuncto sang-
ne. et conatus meos. onitionib adiuue-
tis. ut dñs atq saluator. p causa sua. suo
sensu. mo ore respondeat. qui loquit
ad ppham. Aperi os tuū & ad uerbo
illud. Si enī cū appheni fuerim ante
iudices & tribunalia monet ne cogitem
quid respondere debeam. quanto magis
contra aduersarios blasphemantes sua
potest bella bellare. Unde & psalmi
plurimu illud hebnaicu qd in titulis po-
nitur gāma ee p quo septuaginta trans-
tuler. infine magis p uictoria continet.
aquila enī in partū est **TANI BOTTOLA**
hoc e ei qui pbe uictoria summaeus.
TANI HION quod p prie triumphū palmag
significat. Sed & hoc nosse debem in
ceteri porfirii in danihelis libro nob
obicere. id circo illū apparere cōfectū.
nec haberi apud hebreos. sed greci ser-
monis ee cōmentū. quia in rura sabu-
la continetur. Dicente danihelē ad pbro.
AT TI. OTIOS CVMOS EXI. CMCO EC HIAI.
ITOTO CIT PINOSI CIPIC HNCE QVAO ET OI
H A O STAH magis greco sermone
cōuenire qua hebreo. Cui & eusebius.
& apollinaris. pari sententia responder
susanne bllisq ac druchonis fabulas
no contineri in hebnaicho. sed parte
ee pphete abachue filii ihu detribu
leui. sic iuxta lxx. in ptes in titulo
eiusde belis fabule ponitur. homo

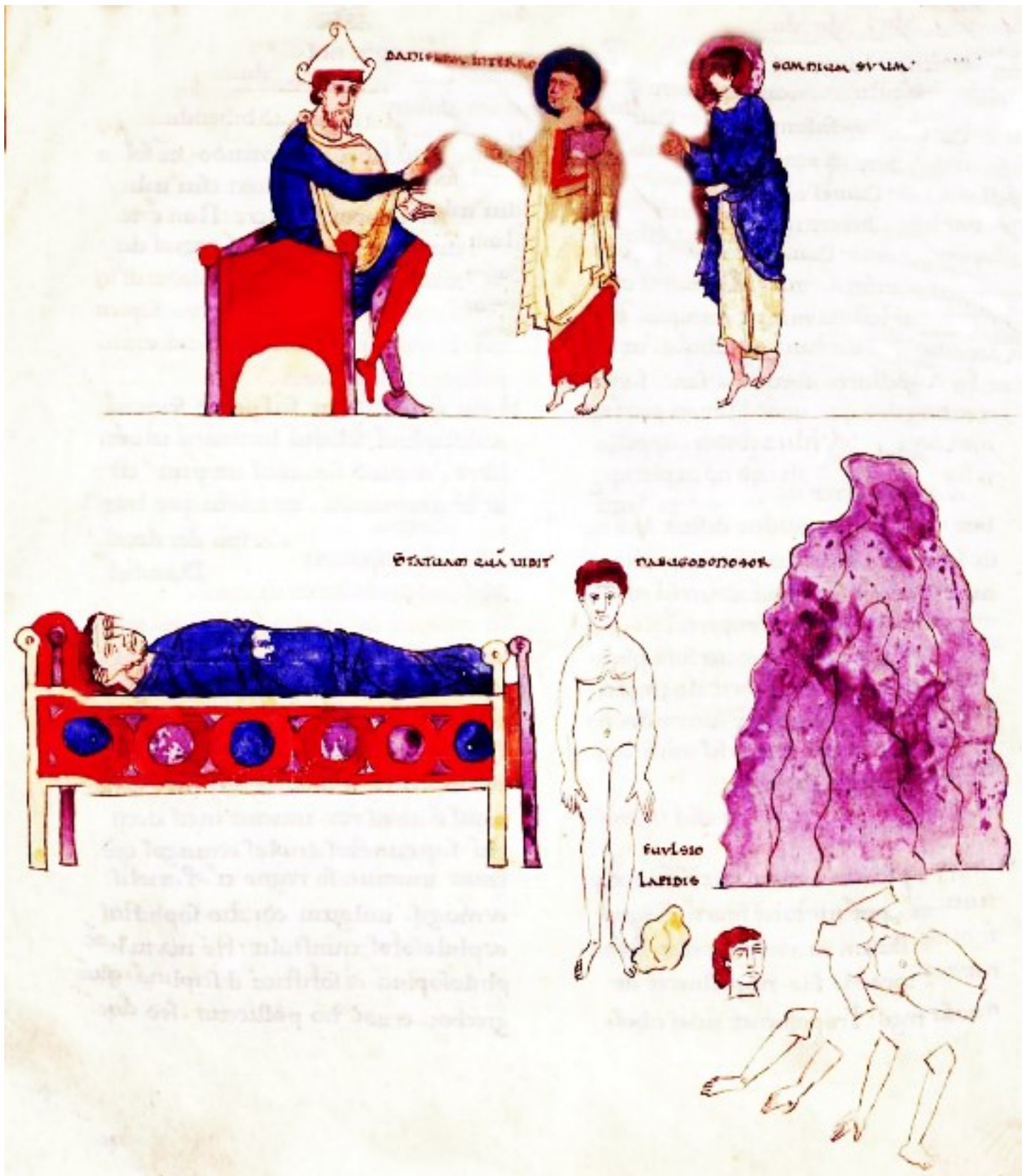

f.180v, 181r – Dn.1 – Daniel et ses compagnons.

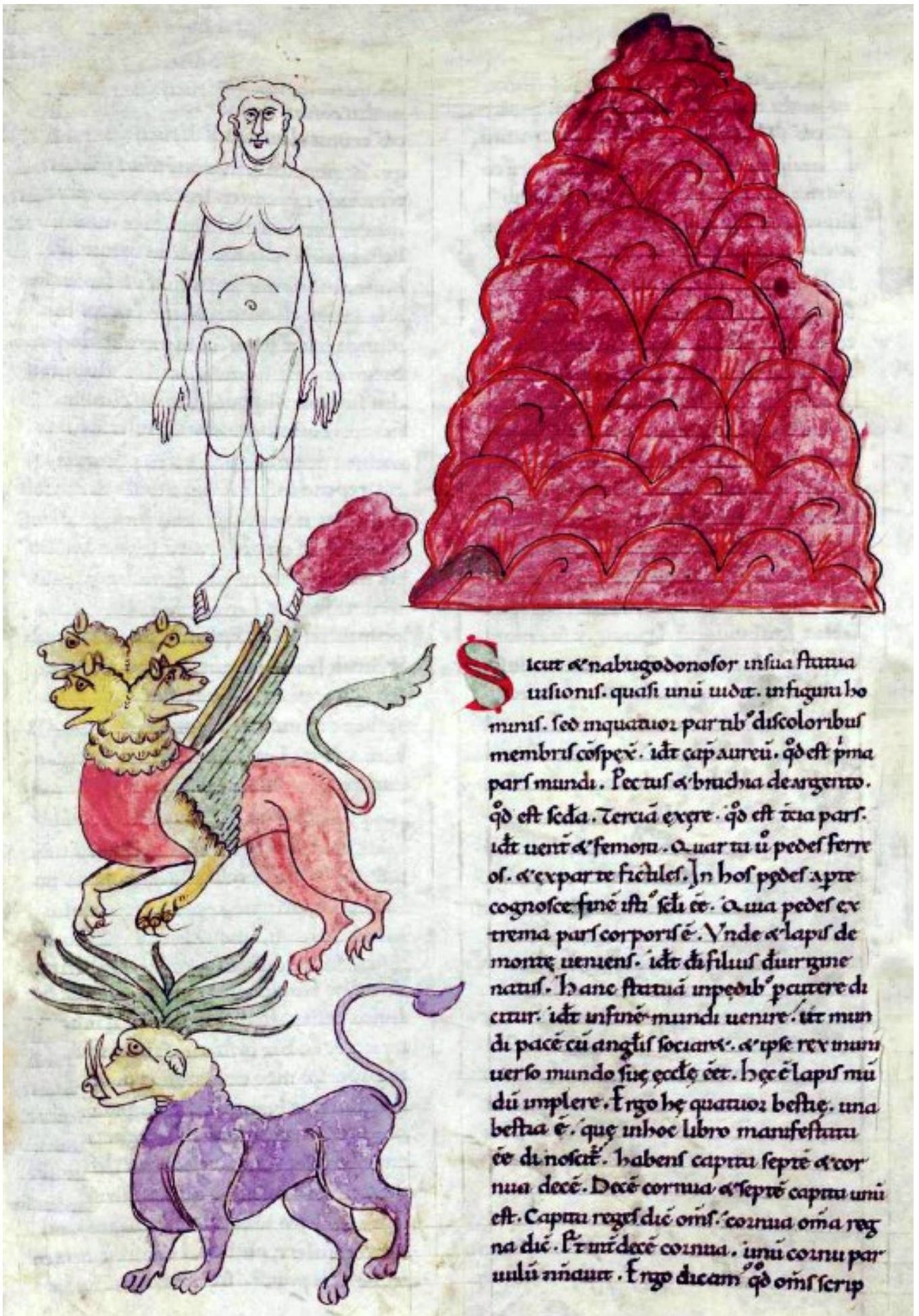

f.182v – Dn.2 – Nabuchodonosor rêve à la statue détruite.

Sicut & nabugodonosor in sua statua
 uisionis. quasi unū uidit. in figura ho
 minis. sed in quatuor partib' discoloribus
 membris cōspex. idē cap aureū. qd est pma
 pars mundi. Pectus & brachia de argento.
 qd est scda. Tercia exyre. qd est ticia pars.
 idē uent' & femora. Quarta u' pedes ferre
 os. & ex parte fictiles. In hos ppedes apte
 cognosce sine ista' scli' tē. Quia pedes ex
 trema pars corporis ē. Vnde & lapis de
 monte ueniens. idē dī filius durigine
 natus. Hanc statua' impedib' p'currere di
 citur. idē in fine mundi uenire. ut mun
 di pacē cū anglis sociare. & ipse rex in un
 uerso mundo sue ecclē cēt. hec ē lapis mū
 dū implere. Ergo hē quatuor bestie. una
 bestia ē. que in hoc libro manifestata
 ēē di noscāt. habens capitu septe & cor
 nua decē. Decē cornua & septe capitu unū
 est. Capitu reges dīc' omīs. cornua omā reg
 na dīc'. Et unū decē cornua. unū cornu par
 uulū nūciat. Ergo dicam' qd omīs scrip

f.185v – Dn.34-49 – Daniel interprète le songe du roi.

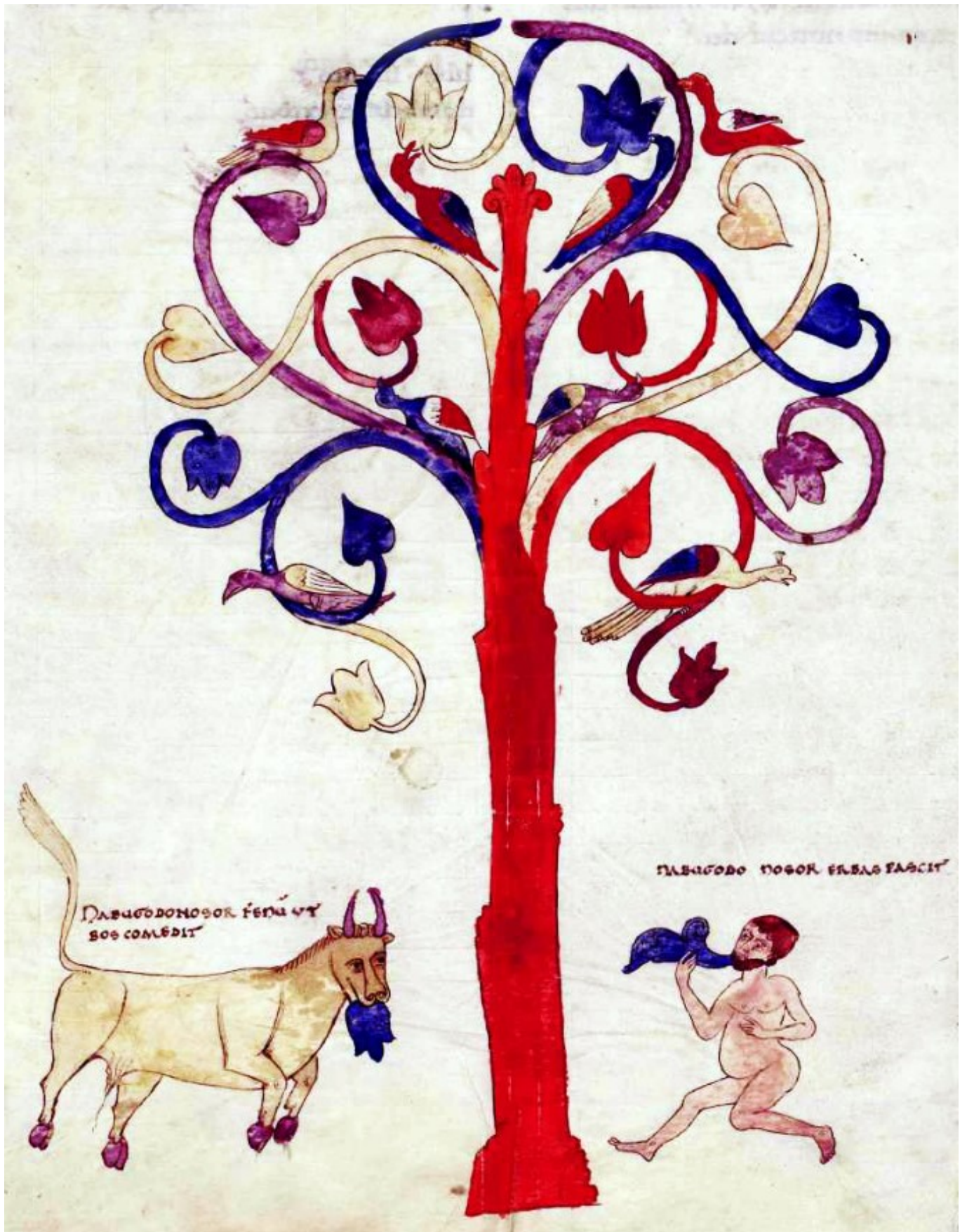

NABUCODONOSOR MISIT TRES PUEROS MITTENS INFURNACEM

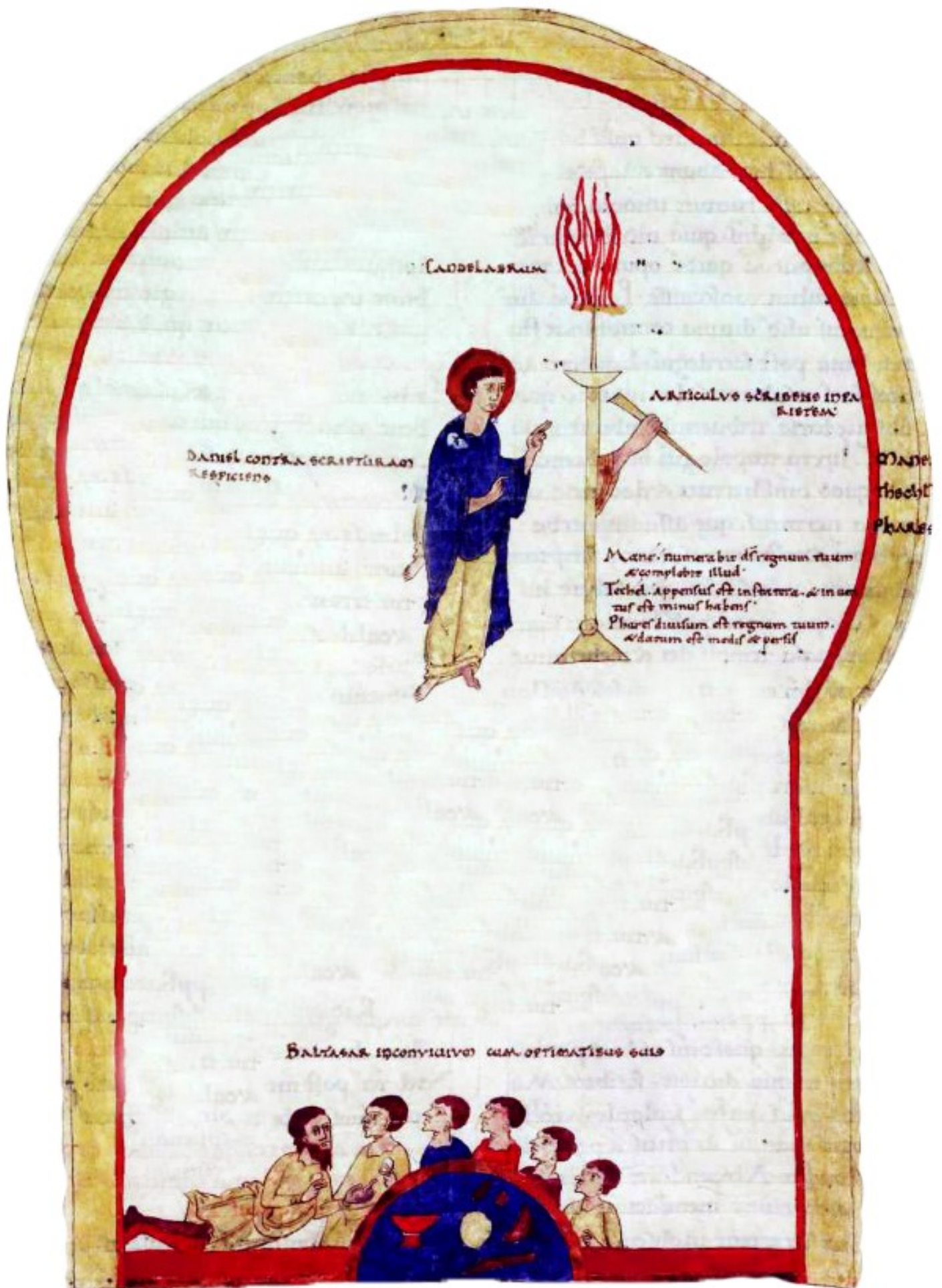
f.185v – Dn.3.1-97 – Les trois jeunes gens dans la fournaise.

f.188v – Dn.3.98-100 – Le second songe de Nabuchodonosor : le grand arbre.

f.191r – Dn.5 – L'écriture sur le mur

f.191r – Dn.6 – Daniel dans la fosse aux lions.

f.195v, 196r – Dn.7 – Les quatre bêtes et le Fils de l'Homme.

Pardus quatuor habens capita regnum
Alexandrinorum

LEO

Oloquentis acerbis ingenia regni romanorum

f.198v – Dn.8 – La vision du bélier et du bouc.

f.200r – Dn.8.20-27 – Gabriel éclaire Daniel.

f.205v – Dn.10 – La grande vision finale.

